תלמוד בבלי · אחרונים · קרן לדוד

# קרן לדוד על ביצה

רבי דוד כהן־סקלי

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

# קרן לדוד על ביצה

רבי דוד כהן־סקלי

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/קרן-לדוד-על-ביצה/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

# תוכן העניינים


**דף ב**. . . . . 4
**דף ב**: . . . . . 7
**דף ג**. . . . . 12
**דף ג**: . . . . . 16
**דף ג**. . . . . 16
**דף ג**: . . . . . 16
**דף ד**. . . . . 23
**דף ד**: . . . . . 26
**דף ה**. . . . . 27
**דף ה**: . . . . . 28
**דף ו**. . . . . 32
**דף ז**. . . . . 42
**דף ז**: . . . . . 44
**דף טו**. . . . . 45
**דף כא**: . . . . . 46
**דף כג**. . . . . 47
**דף כד**. . . . . 48
**דף כד**: . . . . . 48
**דף כו**: . . . . . 49
**דף לב**. . . . . 50
**דף לד**. . . . . 51

## דף ב.

**מתני'** ביצה שנולדה (בשבת) ביום טוב וכו'. נ"ל שנקראת מסכתא זו על התחלתה. ביצה כי נוטריקון ביצה הם ראשי פרקיה דהיינו ב' ביצה. "יוד יום טוב. צ' אין צדין. ה" המביא ולבסוף פרק משילין. לשון של נעלך ור"ל שהביצה נשלה ונשרה מן התרנגולת.

**א"נ** יש לומר על דרך שאמרו בברכות כל שהוא כביצה. ביצה טובה הימנו ואגב חביבותה גבן נקטה כשהתחיל בה. ולא זז מחבבה כטעם לשד. על דרך וערבה שנתיך [לשון שנו חכמים] עד שקרא למסכת על שמה ביצה משום פתח דבריך יאיר עד שנקראה בשם המסכתא. א"נ ע"ד מ"ש כי יקרה קן צפור וכו' אפרוחים אלו בעלי משנה. או בצים אלו בעלי מקרא. וסיים קרא ואת הבנים תקח לך כמ"ש בתקוני הזוהר.

**שם** ב"ש אומרים שאור בכזית וחמץ בככותבת וכו' הא דנקט שאור ברישא שלא כסדר הכתוב לא יראה לך חמץ וכו' ( (נ"ל משום דהתנא נחית לאשמועינן שיעורא דכל אחד לכך נקט שיעור קטן ברישא והדר גדול כדכתיב) ) ויש לומר מפני שהמחלוקת היא בשיעור חמץ לכך סמך שיעור חמץ למחלוקת ב"ה. עוד יש לומ' משום דשיעור חמץ שהוא ככותבת נפקא לן מדנקט הכתוב שאור דקו"ח מחמץ. ומשום הכי אמרינן שיעורו של זה לאו כשיעורו של זה. כדאיתא בש"ס להכי נקט. ברישא להודיע מפני שהשאור בכזית חמץ שיעורו בככותבת ודוק' כי נכון הוא.

**שם** בי"ש אומרים שאור בכזית וכו'. יש לדקדק כיון דהאי בבא לא תני לה אלא משום דהני תלת מילי כמ"ש רש"י ד"ה שאור בכזית והתוספות ז"ל הו"ל למתנייה אחר השוחט. עי' בהרב ראש משבי"ר. ולהרב בני שמואל מש"כ בזה.

**שם** השוחט חיה ועוף וכו'. הא דלא תני לה ברישא. יש לומר משום דלא שכיחא שלא ישחוט עד ליו"ט שהדרך הוא לשחוט מעיו"ט להכין ולהזמין לסעודת ליל יו"ט אע"ג דשחיטה התירו ביו"ט דאי אפשר מעיו"ט דחיישינן למכמר בשרא פן יתחמם ויסריח. וכמ"ש רש"י ז"ל לקמן בפרק צדין. בד"ה אין צדין דגים ע"ש מ"מ שכיח לשחוט בער ביו"ט יותר מביו"ט. ועוד איידי דזוטר מילי דביצה תני ליה ברישא. עי' בכורות יג' ע"ב ע"ש.

**תוס'** דר"ה ביצה שנולדה. באו"ד ויש לומר דאי הוה תני אוסרין ומתירין הייתי אומר שמה שמתירין הביצה היינו לטלטל אבל באכילה אסורה וכו' יש לדקד' דהא לקמן גבי אפרוח דפלוגתא דרב ושמואל נקטו בדבריהם איסור והיתר ולא חיישי לטעות לומ' דבטילטול מיירי. ויש לומר דהתם היינו טעמא דשמואל הוא משום דהואיל ומתיר עצמו

בשחיטה עי' פירוש רש"י שם וכיון דמהאי טעמא מוכחא מילתא דמותר דקאמר היינו אפילו באכילה וק"ל.

**שם** באו"ד אלא אגב דנקטי ב"ש תאכל נקטי אינהו וכו' כתב הרב בני שמואל לכאורה יש להקשות דהא כתבו התוספות עצמם במסכת מועד קטן דפ"ג ע"ב ד"ה מאן דאמר יש אבילות משם הראב"ד דאין שיטת התלמוד לומר איידי הא תנא הא אלא במלתא דאמת אלא דלא צריכי. אבל דברים הנראות שקר אין לו לשנות. וא"כ איך כתבו התוספות הכא אגב דנקטי וכו'. כיון שתיבת לא תאכל נראית שהיא שקר ע"ש מה שתירץ ולי נראה לתרץ ולומר דלא כתב שם הראב"ד הכי אלא בבבות משום שהוא דוחק לומר דנקט בהאי בבא מלתא דנראת שקר אגב סיפא. אבל הכא כיון דנקפו ב"ש בדבריהם לא תאכל ב"ה. השיבו אל דבריהם ואמרו לא תאכל. אבל באמת אפילו טלטול נמי לא.

**עוד** יש לומר דלא כתבו התוספות שם הכי אלא ברישא אגב סיפא במלתא דנראה שקר. אבל בסיפא אגב רישא דהיינו אורחיה אמרינן אגב אף במלתא הנראית שהיא שקר וזה אמת וק"ל ועי' גיטין כג' ע"ב דקאמר התם תנא נמי פתוח וכו'. וחזר ונתפתח.

**שם** משנה שאפר כירה מוכן הוא. מוקי לה בש"ס דה"ק. ואפר כירה מוכן הוא. ומלתא בפ"ע היא. ומוקמינן לה בש"ס בשהוסק מבעו"י. וקשה לי דא"כ מאי קמשמע לון דפשיטא הוא. דמהיכא תיתי לאסור. ויש לומר דקא משמע לן דאפילו לא הזמינו לכך יכסה בו לאפוקי עפר דצריך הזמנה ועי' להרב רבינו עובדיה מברטנורא שכן כתב דאפר אין צריך הזמנה ע"ש:

**שם** בש"ס מאי טעמא דב"ש מוקצה הוא. עי' מהר"ם שי"פ מה שפירש ע"ש בדבריו ז"ל ועדיין יש להקשות דמאי קשה ליה לש"ס נימא דוקא בשבת דחמיר אית להו מוקצה אבל ביו"ט דקיל לית להו מוקצה דהא על כרחיך אית לך לשנוי הכי לקמן לרב נחמן דקאמר אנו אין לנו אלא וכו'. דפליגי ב"ש וב"ה בסברות הפוכות דלב"ה קוליה חומריה הוא משום דחיישינן דילמא אתי לזלזולי ביה וב"ש לה הפך דשבת דחמיר החמירו ביה בל לא ביום טוב דקיל, ויש לומר דסלקא דעתיה הכא לומר דמאן דאית ליה מוקצה בשבת אית ליה מיהא נולד בי"ט דשוין הן. האי משום חומרא דשבת, והאי משום חומר נולד דאפילו למאן דלית ליה מוקצה אית ליה נולד וכדמסיק, ולהכי קשיא ליה מאי טעמא דב"ש מוקצה הוא ר"ל מוקצה דנולד הוא, אבל לקמן דקאמר ר"ש מאן דאית ליה מוקצה אית ליה נולד, דשוים הם להכי הוצרך לתרץ דפליגי בסברות הפוכות וק"ל:

**שם** אמר ר"ש וכו', ודאית ליה מוקצה איה ליה נולד, ודלית ליה וכו':

**קשה** לי דלמה נייד ר"ש מסלקא דעתיה דמקשה וקאמר דאית ליה מוקצה וכו', נימא דלעולם כסלקא דעתין דנולד חמיר ממוקצה אפילו למאן דשרי מוקצה. וכבר אמר ר"ש אנו אין לנו אלא ב"ש כר"י וב"ה כר"ש, וא"כ נימא אע"פ דב"ה לית להו מוקצה אית להו נולד ולכך במשנתנו אמרו לא תאכל וכן הא דתנן לקמן לא' ע"ב אין מבקעין עצים מן הקורות ולא מן הקורה שנשברה ביו"ט הוא משום נולד, שהיום נשברה. והוה ליה כשברי כלים עי' תוס' לקמן ב' ד"ה אין מבקעין ע"ש. וב"ש דהתירו כאן בנולד הגם דשב"ל כר"י במוקצה היינו בשבת דחמיר אבל ביו"ט דקיל לית להו אפילו איסור נולד דהא על כרחין לומר כן לב"ש לדעת ר"ש דתריץ אנו אין לנו וכו' ואמר לך ר"ש גבי שבת וכו' ולפ"ז לית לן חילוק בין שבת ליו"ט דבכולהו לב"ה לית אסור מוקצה אבל אית בהו אסור נולד, וב"ש סברי כיון דיו"ט קיל לית ביה אפי' איסור נולד. ויש לומ' דבשלמא אי אמרינן דבהא פליגי אי מחמרינן בשבת יותר מיו"ט או מחמרינן ביו"ט יותר משבת איכא סברא פשוטה לאידך גיסא לאידך גיסא אבל בזה דלב"ה דלית להו מוקצה אית להו איסור נולד אפילו ביו"ט ולב"ש דאית להו מוקצה אית להו אפילו איסור נולד ביו"ט ליכא סברא פשוטה כ"כ דלימא בזה פליגי וק"ל.

**שם** ודאית ליה מוקצה וכו' דהיינו ר"י ודלית ליה מוקצה וכו' דהיינו ר"ש יש לדק' דהכא נמי נימא דאי הכי נפלוג בתרוייהו דהא קימ"ל ר"י ור"ש הלכה כר"י כדאיתא בעירובין מו' ע"ב וא"נ נפלוג בתרוייהו כי היכי דלשמעינן כחא דהיתרא וכחא דהלכתא כדפריך לקמן. ויש לומר דכבר אפליגו בשבת כיו"ט דאיתא התם ר"י אין מסיקין בשברי כלים וכו'. ור"ש מתיר.

**שם** גבי שבת דסתם לן תנא כר"ש דתנן מתתכין את הדלועין וכו'. קשה הא בשבת נמי סתם לן כר"י דאיתא התם דף קמא ע"א דקש שעל המטה לא ינענענו בידו ופירש רש"י משום מוקצה. ויש לומר דשני שאינו ראוי כלל דאפילו ר"ש מודה ביה כמו שפירשו רש"י והתוספות שם דקש היינו זנבות השבולין, וזנבות השבולין בלחודייהו אינם ראוים כלל אלא דעדיין קשה לפירוש רש"י דפירש בההיא דמגביהין עצמות שפירש עצמות קשין שאינן ראוים לכלב ואפילו הכי מתירין ב"ה משום. דאית להו כר"ש משמע דר"ש מתיר אפי' בדבר שאינו ראוי כלל. ויש לומר דהאי מוקצה דקש גרע טפי מעצמות דהאי דקש אסח דעתיה מניה מה שאין כן העצמות בשעה שהניחם על הטבלא היה בדעתו שיסלקם משם כיון שעשהו בידים אבל בקש לא אסיק דעתיה כלל, ועוד כיון שהם מאוסים והם על הטבלא הוה ליה כגרף של רעי להכי מותר ליטלם מלפניו:

**ועוד** יש לומר דהאי סתמא עדיפא האיל ונשנית בסוף וכמו שכתבו התוספות על קושיתם בד"ה גבי שבת דסתם לן כר"ש ע"ש וקיל:

**שם** בש"ס אמר לך ר"ש גבי שבת דסתם לן תנא כר"ש מוקים לב"ה כר"ש אבל גבי יו"ט וכו' מוקים לב"ה כר"י, קשה לפי דברי ר"ש דיש חילוק בין שבת ליו"ט היכי מוקי לברייתא דלקמן ג' ע"ב דקתני אחד ביצה שנולדה ביו"ט ואחד ביצה שנולדה בשבת אין מטלטלין לא לכסות בה את הכלי ולא לסמוך בה כרעי המטה. דסברה הך ברייתא דלית לן חילוק בין שבת ליו"ט. עי' למהר"ם שיף ולמהר"ם מלובלין שתרצו דאתיא כר"י ע"ש. עוד יש לומר דנוקי לה רב נחמן בשבת אחר יו"ט או יו"ט אחר השבת, ומשום הכנה. דרבה דלא פליג ר"ש אדרבה אלא איו"ט דעלמא דלית גזירת שבת דעלמא אטו שבת אחר יו"ט, ומתני' סתם קתני לכך הוצרך לאוקמה דטעמא דמתני' בעומדת לגדל ביצים ומשום מוקצה וק"ל.

**שם בש"ס** ואת הנבלה לפני הכלבים וכו'. הנה לקמן כז' ע"ב אפליגו אמוראי בזה איכא דאוקי לה בהיתה בין השמשות מסוכנת אבל אם היתה בריאה בין השמשות גם ר"ש מודה לר"י ואיכא מ"ד דאפי' היתה בריאה פליג ר"ש וסובר דמותר ע"ש. ועי' שבת מה' ע"ב. וקשה לי דלמ"ד אפי' בבריאה בין השמשות פליג ר"ש, הא ר"ש אינו מתיר אלא ביושב ומצפה כדאיתא לקמן ל' ע"ב, ובשבת מו' ע"ב. ולקמן ב' ע"ב הקשו התוספות קושיא זו אהך דאין מבקעין עצים לא מן הקורות ולא מן וכו' ע"ש בדבריהם. ואפשר דהיינו פלוגתא דתרי מ"ד דבזה פליגי, דלמ"ד דלא שרי ר"ש אלא בהיתה מסוכנת בה"ש דדעתיה עלוה להאכילם לכלבים, סובר שאינו מתיר ר"ש אלא ביושב ומצפה ולכך אוקמה דוק' במסוכנת, ולמ"ד דשרי ר"ש אפילו היתה בריאה בין השמשות סב"ל דר"ש שרי אפילו אינו יושב ומצפה אלא דמריהטא דש"ס לקמן דמקשה בפשיטות מי דמי לא משמע דיש מי שחולק בזה לכן נראה לו' דהכא שני, שאינו צריך להיות יושב ומצפה כיון דס"ל לר"ש מוכן לאדם הוי מוכן לכלבים והכא מתחילתה מוכנת לאדם היא עי' תוספות לקמן ו' ע"ב ד"ה השתא מוכן לאדם לא הוי מוכן וכו'. מש"כ בסו"ד משם הר' יעקב מקורבייל זל' וק"ל.

## דף ב:

**גבי** יו"ט דסתם לן תנא כר"י דתנן וכו' יש לדקדק דלמה לא הביא מסתם דלקמן דף מ' ע"א אין משקין ושוחטין את המדבריות דפי' רש"י שם משום מוקצה וע"כ כר"י אתיא. ויש לומר דנקט הקדום ברישא, דאין מבקעין היא הקודמת לאין משקין אח"כ ראיתי שם

בש"ס דהא דאין שוחטין אתיא אפילו לר"ש משום דהוי כמו בצמוקין וגרוגרות דמודה בהו ר"ש עי' להרב בני שמואל זל' וק"ל.

**רש"י** בע"א ד"ה קא סלקא דעתין להכי פרכינן מאי טעמייהו דב"ש וכו'. נראה לי דקשיא ליה לרש"י אמאי חזר הש"ס להקשות עוד מאי טעמייהו דב"ש וכו'. להכי כתב רש"י זל' להכי פרכינן ר"ל לעיל מאי טעמייהו דב"ש כך כוונת הש"ס וק"ל.

**שם** בד"ה ואמר רב נחמן אנו אין לנו בשיטת משנה זו לפי וכו'. אלא כך שמעתי מרבותינו דב"ש כר"י ומחמרי וב"ה וכו'. נ"ל לומר הא דהוצרך רש"י לומ' דרב נחמן כך שמע מרבותיו, ולא מסברא דידיה מכח סתמי דמתניתא משום דכן משמע מדברי ר"נ שכך קבל מרבותיו מדקאמר אנו אין לנו, ולא קאמר בקיצור מוחלפת השיטה. אלא מוכח מדבריו שכן שמע מרבותיו ב"ש כר"י וב"ה כר"ש. ומביא ראיה למה שקיבל מרבותיו מסתמי דרבי עי' מהרם שיף. ועוד יש לומ' דאי מקור דבריו יוצאים דוק' מסתמי המשנה עדיין אין הכרח להחליף ולהפך מתני' דמגביהין עצמות ויצטרך ר"נ לחלק בין יו"ט לשבת דהגם דלא תני לה בעדויות אין ראיה דנימא דלית לן חלוק בין יו"ט לשבת וכיון דתני התם פלוגתא דמתני' דב"ש וב"ה דביצה דהכא לא הוצרך למתני עוד הא דמגביהין דטעם חד להם לסברת ר"נ דאית ליה טעמא דמתני' משום מוקצה. ואין חלוק בין נולד למוקצה, להכי הוצרך לומר שקבל מרבותיו כך שב"ש כר"י וב"ה כר"ש ולהכי הגיה והחליף המשנה וק"ל.

**תוספות** ד"ה מגביהין מעל השלחן עצמות וכו' באו"ד ולא נהירא דהא איתא בסיפא ישער של אפונין וכו', מפני שהן ראוים למאכל בהמה. יש לדקדק דמאי קושיא דלמא מחלוקת בשאינם ראוים, וקאמר דשער אפונים וכו' כיון שהם ראוים למאכל בהמה מודו ב"ה דמטלטלין אותם. ויש לומר דקושית התוספות היא לפי מאי דקאמר בש"ס התם על האי סיפא דשער של אפונין מני מתני' וקאמר ר"ש היא משמע דהאי מתני' מיתנייא דוק' למאן דלית ליה מוקצה וא"כ משמע דלב"ה דאמרי מסלק הטבלא ואית להו מוקצה לא אתיא כותייהו ולא אתיא אלא למ"ד מגביהין מעל השלחן עצמות וכו', וקאמר משום דראוים למאכל בהמה אבל לב"ה לא מטלטלינן להו כיון דמאתמול לאו לבהמה קיימי שהיה האוכל בהם, והיום לוקחו מהם כמו שפירש רש"י שם ע"ש וק"ל. ועי' להרב בני שמואל זל":

**שם** ד"ה דתנן מחתכין את הדלועין לפני וכו'. באו"ד ובהאי ודאי מודה ר"ש גזירה שמא יעלה ויתלוש וכו'. נ"ל הא דקאמרי התוספות משום גזירת דיעלה ויתלוש ולא מטעם מוקצה כמחובר דמודה ביה ר"ש דהוי כמוקצה דגרוגרות וכדפירש רש"י לקמן כד' ע"ב

עי' תוספות לקמן דף ג' ע"א ד"ה גזירה שמא יעלה ויתלוש מש"כ בזה ע"ש שיתורץ בדבריהם שכתבו שם:

**שם** ד"ה גבי שבת דסתם לן תנא וכו'. באו"ד וא"ת גבי שבת נמי סתם לן כר"י כי האי דתנן שבת דף מד' מטלטלין נר חדש אבל לא ישן וכו'. אין להקשות דמא קא קשיא לתוספות מהא דדף מד' הא הוו הך סתם בדף מד' ואח"כ מחלוקת בדף קמג' ע"א דב"ש וב"ה מתני' דמגביהין עצמות, דב"ש במקום ב"ה אינה משנה ולא הויה מחלוקת וא"כ אי ב"ה הוא דקאמרי מסלק את הטבלא, קשה אהלכתא ולכך הוצרך להחליף הא דמגביהין כי היכי דאתו ב"ה כסתמא דמתני' דמחתכין את הדלועין וק"ל.

**שבת** דחמירא ולא אתי לזלזולי וכו' יו"ט דקיל ואתי לזלזולי ביה וכו'. משמע דהכי הלכתא מכח סתמי דמתני' דע"כ אית לן לשנוי הכי כסתמא דש"ס, והא דפריך בשבת דף קכד' ע"א והא בקעת דביום טוב דבר שמלאכתו להתיר הוא, אלמא דבר שמלאכתו להתיר בין לצורך גופו בין לצורך מקומו אסור וקשה לרבא דאמר דבר שמלאכ' להתיר מותר לטלטלו בין לצורך גופו בין לצורך מקומו בשבת ע"ש, ומאי פריך נימא דדוקא ביו"ט אסור דלא אתי לזלזולי ביה אבל בשבת מותר משום דחמיר כדאמרינן הכא. וי"ל דעדיפא מינה משני התם.

**שם** וכי תימא כח דהתירא עדיף. עי' רשב"ם בפ' ע"פ ד' קב' ע"א ד"ה להודיעך כחו דר"י דלפי דבריו אתיא שפיר הא דמקשה הש"ס דברכות ד' נג' ע"ב מי שאכל ושכח וכו' אמר רב זביד וכו' והא דקתני ושכח להודיעך כחן דב"ש דאפילו בשכח וכו' דקשה דהיכי סלקא דעתין דלימא הכי הא כחא דהיתרא ודהלכתא עדיף והו"ל לאשמועינן במזיד ע"ש דלפי דברי רשב"ם אתי שפיר עוד י"ל דשאני התם דאפילו לב"ה לכתחילה יחזור למקומו ויברך דהכי עדיף טפי וכדמוכח אותו מעשה דאשכח ארנקא דדהבא ואי עבר אדעת ב"ה הו"ל להתחייב בנפשו כאותו מעשה דרבי טרפון דק"ש דאמרו לו כדאי היית לחוב בעצמך שעברת על דברי ב"ה אלא ודאי גם לב"ה שפיר קא עביד מאן דחזר למקומו ומשום הכי עביד ליה רחמנא ניסא. ועי' מש"כ בספרי שו"ת קרית חנה דוד ס' קס' ע"ש.

**גמ'** אלא אמר רבה לעולם וכו' וביו"ט שחל להיות אחר השבת עסקי' ומשום הכנה וכו'. ורבה לטעמיה וכו' קשה לי אמאי לא קאמר רבה דהכנה דידיה אפילו לב"ש היא ומתני' בי"ט דעלמא איירי, ב"ש לא גזרי י"ט דעלמא ושבת דעלמא וב"ה גזרי דעלמא אטו דאחר השבת וכ"ע אתו כותיה דאית ליה הכנה. וי"ל דלא חש לב"ש כיון דאינה משנה. ועוד י"ל דרבה נראה לו זה דוחק לאוקומי פלוגתי' שלא מן הדין אלא בגזירה שהרי מהאי

טעמא לא פריך הש"ס לקמן על רבה דלמה לא אמר כרב יוסף וכר' יצחק משום דנר' לו אוקימתייהו דוחק וכנ"ל ועוד דיו"ט סתמא קתני.

**גמ'** ורבה לטעמיה ופירש רש"י דאמר רבה בפסחים ויליף מהכא דמוקצה דאורייתא. יש לדקדק דרבה דאית ליה מוקצה מאורייתא לית ליה כב"ה דהא ב"ה לית להו מוקצה כאשר הכריע ר"נ לעיל ואם תשיבני לומ' דרבה ס"ל שאין מחליפין וסברי ב"ה דמסלק את הטבלא כולה ומנערה תקשי הלכתא אהלכתא כדקשיא ליה לר"ן ואפשר לו' לרבה שנגיה סתמא דמחתכין משום האי סתמא דמגביהין וסתמא אחריתי דמטלטלין נר חדש אבל לא ישן ( ועוד מתני' דילן דקתני דב"ה אומרים לא תאכל ) והוי כב"ה אלא דר"נ ס"ל דמדלא תני לה בעדויות מוכח דנגיה הא דמגביהין ורבה ס"ל הא לאו ראיה היא דיכולים לו' דמתני' דידן דקתני ב"ה אומרים לא תאכל סתמא קתני בין בתרנגולת העומדת לגדל בין העומדת לאכילה ובכולה סברי ב"ש תאכל דלית להו לא מוקצה ולא הכנה וב"ה סברי לא תאכל משום דאית להו מוקצה והכנה ומשום הכי לא תני הא דמגביהין בעדויות דסמך אמתני' דידן דביצה דתני לה התם בעדויות שהיא. מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה דחד טעמא הוא.

**גמ'** ואין יום טוב מכין לשבת וכו' כתב הרב בני שמואל וז"ל כתב התיו"ט והא דלא אפליגו בשבת ועוד י"ל דנקט דבר דבר אורחיה ודרך אכילת ביצה ע"י בישול להכי נקט יו"ט ולא שבת וק"ל ( חוה"מ סוכות תרפ"ה) דהוה אמינא דוק' סעודת שבת בעיא הכנה וכו' ע"כ והקשה הרב ז"ל דק"ק דאיך תיסק אדעתין דשבת מכין לי"ט דיו"ט כחול הוא דא"כ אמאי אין יו"ט. מכין לשבת כיון דיו"ט כחול כי היכי דחול מכין לשבת עכ"ל ולי נראה לו' דמאי דכתב התיו"ט דהוה סלקא דעתין דלא ליתסר דכחול שויוה היינו לענין שאין סעודתו בעיא הכנה וכמו שסיים הוא ז"ל. אבל מ"מ הוא חמיר וקדוש הוא מחול ולהכי אין יו"ט מכין לשבת כיון דקדוש הוא וק"ל.

**שם** שבת דעלמא תשתרי גזירה וכו'. כתב הרב בני שמואל ק"ק דקארי לה מאי קארי לה ע"ש מה שתרץ. ולי נראה לו' דקא סלקא דעתיה דדוקא ביו"ט גזרינן אטו יו"ט אחר השבת משום דשבת חמיר טפי ולהכי גזרינן גם יו"ט דעלמא אטו יו"ט של אחר השבת אבל בשבת דעלמא אין לגזור בו אטו שבת של אחר יוט' שאינו חמיר כ"כ דהאי דרשה אינה אלא אסמכתא וכמו שכתב הרב תיו"ט בסוף ד"ה ביצה שנולדה ולהכי כיון דהיא אסמכתא נוכל לו' דדוקא ביום טוב אחר השבת דחמיר טפי להכי גזרינן ביה גם יו"ט דעלמא ולא שבת דעלמא אטו שבת של אחר יו"ט וליכא למימר דהיא הנותנת דמשום דקיל יש להחמיר בו דלא אתי לזלזולי כדקאמ' הש"ס לעיל דהא אוקימנא לעיל דרבה

לית ליה האי סברא ועוד דהכא איתלן חששות הרבה דגזרינן שבת דעלמא אטו שבת אחר יו"ט ושבת אחר יו"ט נמי שמא אתי לזלזולי ביו"ט וק"ל.

**שם** רב יוסף אמר גזירה משום פירות הנושרין אמר ליה אביי וכו' גזירה שמא יעלה ויתלוש יש להבין דרב יוסף היכי סובר אי כרב נחמן דאפיך מתני' דמגביהין א"כ ב"ה סברי איסור מוקצה ביו"ט וא"כ אמאי אמר אביי טעמא דפירות הנושרין משום שמא יעלה ויתלוש ולא קאמר טעמא משום איסור מוקצה דכן הוא האמת ואי סובר שאין מהפכין כ"ש דתקשי לן דהא בית הלל איתלהו מוקצה בין בשבת בין ביו"ט וי"ל דעל כורחיך צריכין אנו לטעמא דשמא יעלה ויתלוש לדעת רב יוסף כדי לאסור הביצה אף העומדת לאכילה דאי משום מוקצה לחודיה אין לאסור בביצה אלא בעומד לגדל דהויא מוקצה ועל כרחיך רב יוסף דקאי משום פירות הנושרין סובר דביצה דמתני' בעומדת לאכילה ואפי' הכי אסורה משום פירות הנושרין דשמא יעלה ויתלוש ולא בעומדת לגדל ומשום מוקצה דא"כ היינו דרב נחמן ולקמן קאמר דכולהו כר"ן לא אמרי כי קושיין ועי' תוס' ד"ה גזירה שמא יעלה ויתלוש ועי' רש"י ד"ה רב יוסף עוד יש לפרש דלעולם ס"ל דאין להפך אלא דסובר דדוק' בשבת אית להו מוקצה משום דחמיר ול ביט דקיל ומתני' דקתני לא תאכל מטעם ואחר משום פירות הנושרין דטעמא משום שמא יעלה ויתלוש ומתני' דקתני אין מבקעין עצים אתיא נמי כר"ש דמיירי שאינו יושב ומצפה והשתא ניחא דתפס האי טעמא דשמא יעלה ויתלוש ולא משום מוקצה משום דב"ה לית להו מוקצה כר"ש עי' תוס' וזה דלא כפירוש ז"ל ד"ה רב יוסף ע"ש ודוק.

**שם** רב יוסף וכו' יש להבין כיון דרב יוסף לית ליה הכנה דרבה אלא טעמא דפירות הנושרין קשה א"כ לפלוג בשבת תאמר להודיעך כחן דב"ה דאפי' ביט אסרי אדרבה כחא דהתירא עדיף תאמר כחא דהלכתא עדיף לפלוג בתרווייהו דהכא נמי אינו מאריך כמו שהקשה בש"ס לעיל עי' תוס' ד"ה ונפלוג בתרווייהו ואפשר לומ' דאפליגו ביט כדי לאשמועינן כחא דהתירא שאפי' ביט דסלק' דעתין דנחמיר ביה דאתי לזלזולי ביה אפילו הכי מקילין ביה ב"ה וב"ש ועי' בני שמואל לעיל בהא דקא' הש"ס ואין יו"ט מכין לשבת מ"ש שם הרב ז"ל.

**שם** רב יוסף וכו' יש לעיין דלפי טעם זה שאין איסורא אלא משום פירות הנושרין דהיינו משום גזירה א"כ ביצה שנולדה ביט ב' של גליות לדידן דקיל דידעינן בקביעא דירחא ויו"ט ב' אינו אלא מדרבנן אי אסרינן לה הויא גזירה לגזירה וא"כ היה לנו להתיר עי' לקמן ד' ע"ב בפלוגתא דרב ורב אסי ואפשר לו' דטעמא דאסור משום דאי תתיר ביוט'

ב' אתי לזלזולי ביה ועי' מש' לקמן בס"ד אהא דרבי יוחנן עצים שנשרו מן הדקל בשבת ע"ש.

**תוס'** ד"ה והיה ביום הששי וכו' בא"ד ( ואפי' לדידן פי' דלית לן דמדאורייתא צרכי שבת נעשים בי"ט כיון דקי"ל הכנה דאורייתא א"כ אין צרכי שבת נעשים בי"ט עי' פסחים מ"ו ע"ב) ניחא דכל דבר אפוי ומבושל ( ר"ל דכל דבר שבא לאפותו או לבשלו) לא שייך ביה הכנה שאינו מחוסר רק תיקון וכו' רק גבי ביצה שהוא דבר חדש שמתחדש לגמרי בזה שייך איסור הכנה זהו כונתם וזה דלא כפי' רש"י שפירש והכינו והזמינו כגון מכאן אני נוטל למחר דמשמע דקאי על דבר שהוא בעולם ואפ"ה אסור להזמינו בפה וא"כ כ"ש אפיה ובשול ודוק' ודע דלא כתבו התוס' הכא דבאפוי לא שייך הכנה וכו' היינו לענין הכנה ומ"מ האפיה היא מלאכה דאורייתא ואין להתירה בי"ט אלא משום הואיל או משום דצרכי שבת נעשים בי"ט כדאיתא בפסחים מ"ו ע"ב אלא דקשה לי לדברי התוס' ז"ל דכיון דאנן אית לן הכנה דרבה מדאורייתא וא"כ אין צרכי שבת נעשים בי"ט וכיון דלית לן הואיל הגם דבאפיה ליכא איסור הכנה כמ"ש התוס' הכא מ"מ אית לן לאסור משום מלאכה כיון דלית לן הואיל עי' בחידושי מהר"ם מלובלין וצריכין אנו לו' דזאת כתבו התוס' למאי דסלקא דעתייהו מעיקרא שהאפיה ובשול יש בהם משום הכנה אבל למאי דחדשו לן בתרוצם דלא שייך הכנה באפיה ובשול א"כ הגם דקי"ל כרבה בהכנה. שהיא דאורייתא אין להוכיח מכאן דקי"ל שאין צרכי שבת נעשים בי"ט מדאורייתא דלעולם נימא דמדאורייתא צרכי שבת נעשים בי"ט כגון אפיה ובשול ולהכי מותר לאפות ולבשל מי"ט לשבת אבל הכנת דבר חדש כגון ביצה אסור להכין. מדאורייתא ודוק'.

**שם** בא"ד תימא דכאן משמע שהמן לא היה יורד בי"ט כדפי' רש"י הששי הראוי להכנה וזהו בחול וכו' יש לדקדק דנימא דבי"ט היה יורד לצורך יו"ט דוקא ולא לשבת והכנת שבת היו עושים מיום חמישי בשבת וי"ל דמלשון הש"ס דקא' חול מכין ליט' משמע שלא היה יורד בי"ט ומחול היו מכינים לי"ט ולתרוץ השני של התוס' אין סתירה מל' הש"ס דהש"ס קאי אהכנה דבידי שמים שהחול מכין ולא שבת מכין לי"ט וק"ל.

## דף ג.

**תוס'** ד"ה גזירה שמא יעלה ויתלוש. בא"ד י"ל דמיירי הכא בחצר דהוי מוכן לעורבים פירוש ולהכי אף דלא לקטינהו מאתמול לא אדחינהו ואקצינהו דהא הניחם לעורבים שבביתו ומוכן לעורבים הוי מוכן לאדם אבל הא דנכרי שהביא דורון שאם יש במינו במחובר אסור. אינו בחצירו דישראל דנימא שמוכן לעורבים הוי מוכן לאדם.

**בא"ד** וא"ת והא אמרינן מעמיד אדם וכו' אבל לא על המוקצה וכו' אמאי הא הוי מוכן לבהמה דאי בעיא אכלא מנפשה ע"כ. יש להבין מאי קשי להו ז"ל מהמחובר נימא דהתם שאינו עומד בחציצו ולהכי לא מקרי מוכן לבהמה כי הכא דמיירי דעומד בחצר והיה אפשר לפרש דכונת התוס' היא מדפסיק ותני אבל לא על המוקצה משמע אפי' בחצר ולהכי קשיא להו שפיר אלא דא"כ מאי מתרצי לה לקמן דמיירי בתרי עברי דנהרא דכיון דהוצרכו להוציא אותה מסתם משמעותא נימא דלא קאי בחצר כי הכא והגם דלא קיימא בתרי עברי דנהרא ולהכי נר' לו' דמאי דהקשו התוס' בחצר לאו דוקא אלא דר"ל דאילן דידיה דהוי מוכן לעורבים דידיה לאפוקי אילני של אחריני דלאו דידיה אבל הא דמעמיד אדם בהמתו על המחובר וכו' מסתמא מיירי בעשבים של דברא ושל הפקר כסתם עשבים ולהכי כיון דאי בעיא בהמתו אזלא ואכלה מנפשה הוי מוכן לבהמה ולהכי הוצרכו לאוקמה בתרי עברי דלא אזלא מנפשה. ודע דהא דכתבו התוס' דהא דשבת דאמרינן אבל לא על המוקצה דמיירי בתרי עברי ר"ל שבעודנו במרובה היה בתרי עברי דנהרא.

**בא"ד** ואמאי הא הוי מוכן לבהמה וכו' אין להקשות דאמאי לא נאסור מטעמא דפירות הנושרין דשמא יעלה ויתלוש הכא נמי נימא שאם נתיר לו התלושים שנתלשו היום שמא יתלוש מן המחובר זה אינו דאין לו במה לטעות בזה שאם התרנו התלושים להעמיד בהמתו עליהם גם המחוברים התרנו לו בזה להעמיד בהמתו על המחובר כיון דאיהו לא עביד מידי בידיו משא"כ פירות הנושרים אם תתיר לו ליטלם ולאוכלם הוא בידים אתי לתלוש ג"כ בידים ולאכול וק"ל.

**בא"ד** ואמאי וכו'. י"ל דמאי קשיא להתוס' מהא דאבל לא על המוקצה נימא דוקא מידי דחזו ליה לאוכלן אמרינן דמוכן לבהמה או לעורבים הוי מוכן לאדם דומיא דפירות האילן אבל עשבים אינם ראוים למאכל אדם ולהכי לא אמרי' בהו מוכן לבהמה הוי מוכן לאדם כדאמרינן דדעתיה דאיניש אכל מידי דחזי ליה והא לא חזי ליה ואפשר לו' דכיון דחזו לבהמתו מקרי חזי ליה לטלטלו להוליכו לביתו ליתנו לפני בהמתו לאכול וא"כ למה אסור לעמוד על המוקצה וק"ל:

**בא"ד** ויש לומר דמיירי בתרי עברי דנהרא ע"כ נ"ל דלפי פירושם זה דהא דרבי חנינא דקא' אבל לא על המוקצה מיירי כשאין הבהמה יכולה לבוא ולאכול מן המחובר משום דקאי בתרי עברי דנהרא צ"ל דהוה מצי לשנויי הכי בפ' כל כתבי קכב' ע"א דפריך הא דר' חנינא אהא דתני בברייתא התם נכרי שלקט עשבים מאכיל אחריו ישראל דרבי חנינא בשאינה יכולה לבוא לאכול ודברייתא ביכולה לבוא אל המחובר ולאכול אלא דבלא"ה משני שפיר וק"ל. ועי' בתוס' שם דשבת ד"ה אינו והא אמר רב הונא אמר רבי חנינא.

**בא"ד** ועוד י"ל דדוקא בפירות וענבים שייך שמא יתלוש דבעודה בכפו יבלענו וכו' ור"ל ולהכי לקמן גבי נכרי שהביא דורון לא נקיט שמא יעלה ויתלוש דשם איירי בפרי שאינו מתאוה לו כל כך ולא שייך ביה טעמ' דשמא יתלוש ולהכי נקט משום מוקצה. קשה לי דהא בש"ס אמרי' טעמא דביצה משום פירות הנושרים וכיון דאסרו פי' הנושרים משום שמא יעלה ויתלוש כדאמ' בש"ס אף בדבר דלא שייך ביה ושמא יתלוש כגון ביצה ש"מ נכללת בכלל פירות הנושרים סתם דאסור שהיא נמי כפרי הנושר אף דלא שייך טעמא דשמא יעלה ויתלוש וא"כ כ"ש כל פרי הנשר אף. שאינו מתאוה לו מ"מ הוי בכלל פירות שנשרו שאסרו והדרא קושיא לדוכתה דלמה לי התם גבי דורון טעמא דמוקצה הוה לן לו' משום פירות דנשרו שהם משום גזירה דשמא יעלה ויתלוש ואף דלא שייך בהו האי טעמא מ"מ בכלל גזירה נינהו כמו ביצה ואפשר לו' דכיון דבשאר פרי לא שייך למינקט בהו שמא יתלוש אלא שהם נכללים בכלל הגזירה דאתו ממילא להכי נקט בהו טעמא דעדיף ליה מזה והוא משום דאיתקצאי דאיסורן מגופייהו ולא דנאסרו מכללן ודוק' .
ויוצא לנו מדברי התוס' הללו דדבר שיש לו בחצר דהוי מוכן לעורבים דלא שייך ביה מוקצה והוא אינו ממין הענבים והפירות כגון ירקות וכיוצא בהם דלא שייך בהו שמא יתלוש אם תלשם גוי שלא בשביל ישראל מותר ליטלם ולאוכלם כיון דראוים לאוכלם העורבים או הבהמה כך בלא תיקון לית בהו מוקצה אבל בדבר דצריך תיקון ואינו ראוי לאכילת הבהמה כמו שהוא עתה כמו דלועין דצריכים לחתכן ולתקנם לאכילת הבהמה לא הוו מוכנים לעורבים או לבהמה אפילו אם הם בחצר לא הוי מוכן ואמרינן מדלא לקטינהו מאתמול אקצינהו כמו שפי' רש"י לקמן כ"ד ע"ב ומשום הכי נר' לו' דהיינו טעמא דהוצרכו התוס' לעי' ב' ד"ה דתנן מחתכין את הדלועין לו' דמיירי בתלושין ע"ש אלא שראיתי למהרש"א ז"ל דכתב דלפי תירוץ זה לא היו צריכין התוס' לעיל בההיא דמחתכין הדלועין לפרש דמיירי בתלושין ע"ש וכן כתבו התוס' בחולין יד' ד"ה מחתכין וצריך לו' דמעיקרא נמי קודם תיקון החתוך ראוים לאכול לבהמה ע"י הדחק ומשו"ה הוי מוכנים לבהמה.
**בא"ד** דהא אמרי' בתוספתא במכירו אסור נ"ב והכא מסתמא מכירו הוי וכמ"ש ב"י סי' רעו' עי' באר היטב א"ח סי' רעו' סק' א':
**ורמינהי** ועוד אמר ר"י מתנה אדם וכו'. יש לדק' דנימא דעד כאן לא קא' ר"י דכל אוכלין אוכלא דאפרת ומותר אלא בשבת דהואיל והוא חמיר לא אתי לזלזולי ביה אבל בי"ט דקיל חייש דלמא אתי לזלזולי ביה ומשום הכי אסיר בהא דמתנה דהא רבי יוחנן מצינו לו דסובר כרב נחמן דאפיך ההיא דמגביהין כדאי' בשבת קנז' ע"א. וי"ל דכיון דעיקר

טעמא דרבי יהודה משום דכל לאוכלין אינו בכלל גזירת משקין שזבו מאי שנא שבת מיו"ט וק"ל.

**שם** תנן אין שוחטין וכו' ר"י אומר אם לאוכלין וכו' הא דאפליגו לעיל רב יוסף ורבי יצחק בביצה אי הוי בכלל משקין שזבו דלר' יצחק הוי בכלל גזירת משקין ולרב יוסף כיון דביצה אוכלא לא הוי בכלל גזירת משקין לא הוי פלוגתייהו כי הני תנאי דרב יוסף כר"י ור' יצחק כחכמים די"ל דרב יוסף אמר לך אנא דאמרי' אפילו כחכמים דע"כ לא קאמרי חכמים התם שאפילו לאוכלין אסור והוו בכלל גזירה אלא משום דאנן קא חזינן דיוצא מהן משקין נינהו ולהכי הוו בכלל גזירה ורבי יצחק אמר לך אנא דאמרי אפילו לר"י דע"כ לא התיר ר"י בעומדים לאכילה אלא באין עומדים ליסחט ולא ניחא ליה בסחיטתם אבל ביצה שעומדת ליסחט וניחא ליה בסחיטתה הוי בכלל גזירת משקין ואי קשיא לך דא מאי קא פריך ר"י מהך דסוחטין אביצה שנולדה משום דרבי יוחנן אזיל לשיטתיה דפליג נמי בזתים וענבים בשבת דהנהו ודאי עומדים ליסחט כמו ביצה ועיין במהרש"א שם בד"ה הלכה כרבי יהודה ע"ש וק"ל:

**שם** ומשני רבי יוחנן מוחלפת השיטה וכו' יש להבין דלמה נייד רבי יוחנן מתרוץ רבינא בריה דרב עולא בסמוך שהוא יותר מסתבר והוצרך לדחוקי נפשיה ודנה בחליפין. ואפשר לו' דס"ל דוכן דביצה דסיפא דומיא דרישא דאמר מתנה אדם על כלכלה של פירות וכמו דהתם שאינו אסור בראשון אלא להגביה אבל בטלטול בעלמא מותר כן נמי בביצה דנהי דאסור לאוכלה בראשון בטלטול מיהא מותר ואי בתרנגולת העומד לגדל ביצים היה אסור גם בטלטול ולא הוי דומיא דרישא ודוחק ועי' מה שאכתוב לקמן בע"ה במימרת רבינא בריה דעולא יעו"ש.

**שם** מוחלפת השיטה. כתב הרב ראש משביר וז"ל קשה קצת א"כ השתא נמי דמוחלפת תיקשי דרבנן אדרבנן ע"ש מה שתרץ. ואנכי הדך' נ"ל לו' דלפי משפ' וחידשו לן התוס' משם שיטת מאיבר"א אתי שפיר ולא קשה השתא דרבנן אדרבנן דנימא דרבנן שלא הודו לו ואסרו אף בשני לדידיה קאמרי ליה לדידן אפילו בראשון מותרת דאוכלא דאפרת הוא אלא לדידך דאמרת אף בשני אסור דקסברי קדושה אחת היא דגם רש"י אזיל בשיטת זו של הרב מאיבר"א והא דהוצרך להחליף הא דסוחטין ולא קאמר הא דכלכלה דר' יהודה לדבריהם קא' יש לתרץ כשיטת מאיבר"א משום דעדיין לא דברו חכמים כלל מתחלה קודם ר"י לא שייך לו' לדבריהם קא' ואי קשיא לך הולך בזה השיטה א"כ למה הוצרך להחליף ההיא דאין סוחטין ולא החליף ההיא דכלכלה שיטת מאיבר"א י"ל דס"ל לרש"י דזה דוחק גדול דעיקר תירוץ הפירכא דש"ס דרבי יהודה אדרבי יהודה חסר

דעיקר התירוץ לרבי יוחנן הוא רבי יהודה לדבריהם קאמר להו וזה חסר מדברי רבי יוחנן לכך לא ניחא ליה בשיטת מאיבר"א אבל אי אמרי' דמוחלפת הא דאין סוחטין א"כ עיקר הפירכא דרבי יהודה אדרבי יהודה לדבריהם קאמר להו וזה חסר מדברי רבי יוחנן לכך לא ניחא ליה בשיטת מאיבר"א אבל אי אמרי' דמוחלפת הא דאין שוחשין א"כ עיקר הפירכא דרבי יהודה אדר' יהודה דפריך הש"ס בזה מתרצה ואי קשיא להפך דרבנן אדרבנן הא נמי לא קשיא דלדידיה קאמרי רבנן אלא דלא חש לתרץ זה כיון דהמקשה לא פריך ליה אלא דר' יהודה אדרבי יהודה והא תריץ ליה שפיר וק"ל:

## דף ג:

רבינא אמר לעולם וכו' אודו לי מיהא דבשני שריא דשתי קדושות וכו'. ק"ק דהיכי תיסק אדעתיה דרבי יהודה לו' אודו לי וכו' דשתי קדושות דהא כבר אפליגו קודם לזה באים היה ירא שמא תתעבר דסובר רבי יהודה דשתי קדושות ולא הודו לו חכמים משום דס"ל דקדושה אחת היא. וי"ל דפלוגתא דלעיל ודהכא כולם נאמרו בבת אחת בהדי הדדי אלא דהש"ס פלגינהו:

## דף ג.

רש"י ד"ה מתנה אדם וכו' יהיו אלו תרומה על אלו ואם היום וכו' יהיו אלו תרומה על השאר ע"ש. יש לדק' קצת דלמה שינה בלשונו מריש לסי' דמעיקרא קא' אלו על אלו ולבסוף קא' אלו על השאר. וי"ל דביום הראשון דעדיין לא הגיע לפרק היה נוטל לא שייך לו' על השאר אבל ביום השני שיכול ליטול ולהגביה מהם תרומה ומעשרות שייך שיור שהרי. שיריה נכרים:

## דף ג:

ד"ה רבינא אמר הא דקא' רבי יוחנן וכו' קשה מאי אתא לאשמועינן בזה. וי"ל דנתכון בזה רש"י לקושית הרב בני שמואל ולתרוצו דהנה הרב הנז, הקשה. דאמאי לא קא' הש"ס דרבינא נמי סבר דביצה אסירה משום משקים שזבו ותרץ ז"ל דאיכא למדחי דלעולה לא סבר כן אלא רבינא לדבריו דרבי יוחנן קאמר ע"כ ע"ש. ונראה דלזה נתכוון רש"י ז"ל בלשונו הזהב רבינא אמר הא דקא' רבי יוחנן דרוצה לו' דלר' יוחנן קא' וליה לא סבירא ליה. כן נ"ל נכון וק"ל. ולעיקר קושייתו נ"ל לו' הא דלא קא' הש"ס הכי משום דרבינא ורב אשי הם שסדרו התלמוד ולהכי לא שייך לו' הכי:

**שם** רבינא בריה דרב עולא וכו' כתב הרב בני שמואל וז"ל אין להוכיח מכאן. דרבינא לית ליה הכנה דרבה מדלא מתרץ הך קושיא דרבי יהודה דאסר. הביצה מטעמא דהכנה דאיכא למי' וכו' ועי"ל דלא שייך לו' דר"י אית ליה הכנה משום דמשמע ליה לרבינא דרבי יהודה דקא' הביצה מותרת בשני אף ביו"ט שחל בע"ש דסתמא קא' ואי ס"ל נר"י הכנה תאסר אף ביום ב' כדאמרי' לקמן ותם אני לא אדע מאי קא' דאי משום דמשמע לרבינא דר"י קא' גם ביו"ט ב' שיום ראשון היה בע"ש דודאי זהו כוונת הרב דלא שייך לפרש דעל יו"ט ב' הוא דקא' שחל בע"ש דזה אין לו שחר כלל דמה עביד ע"ש בזה אלא ודאי כדאמרן. בפשיטות וא"כ אי כך משמעות דברי ר"י עדיין גם השתא דפירש רבינא בעומדת לגדל ביצים מיירי ר"י תקשי לך דהיכי קא' תאכל בשני דמשמעותו אפילו הוא שבת נימא דשמא אתמול קדש ומגו דאיתקצאי לבה"ש איתקצאי לכולי יומא דשבת אלא דלזה י"ל כמ"ש התוס' לקמן ד"ה נימא קסבר רב קדושה אחת היא דלא אמרי' מגו משום יום שהיא לשעבר אלא דעדיין קשה הרישא דומיא דסיפא וא"כ כי היכי דתאכל בשני משמע אפילו בשבת הכא נמי ברישא דכלכלה דאוכלה בשני משמע אפי' בשבת זה לא יתכן דהכא שמא שניהה קדש דשמא ע"ש שהוא י"ט ראשון הוא קדש ויום שבת קדש ואין יכול להתנות:

**שם** אחד ביצה שנולדה וכו' אסור לטלטלה וכו' הא דאסור לטלטלה אפילו לצורך גופה לכסות בה הכלי אע"פ דקי"ל שכלי שמלאכתו לאיסור מטלטלין אותו לצורך גופו ומקומו כמ"ש מר"ן בש"ע סי' שח' ס' ג' וכן קי"ל דמותר לטלטל שברי כלים שנשברו בשבת הגם שהם נולד כמ"ש מר"ן ז"ל שם ס"ו וי' י"ל דזה גרע טפי שאין בה שייכות כלי כלל ודוק'.

**שם** וספיקא אסורה וכו' בשלמה לרבה וכו' הוי ספיקא דאורייתא ולחומרא וכולי. מכאן משמע דכיון שחייבתו תורה להזמינו בפה מאתמול שהוא חול כדכתיב והיה ביום הששי והכינו אה אשר יביאו אם לא הכין אותו דבר מאתמול אסור לאוכלו מן התורה בשבת כיון שלא הוכן מאתמול כהאי ביצה שנולדה בשבת ולא הוכנה מאתמול ולהכי כיון שהיא אסורה היום מן התורה באכילה אף בספיקא יש לאסור וצ"ע שהרי אף באפיה ובשול דבידים אמרה תורה את אשר תאפו אפו מבעוד. יום עי' רש"י ב' ע"ב ד"ה והכינו ע"ש. ואפ"ה מצינו לר"מ דס"ל שאם לא בישל. מבע"י ובישל בשבת בשוגג יאכל בו ביום הגם שהתורה הזהירתו שיכין בישולו מבע"י אם לא הכין לו ושגג ובישל בשבת הגם דהוא עבד איסורא מ"מ התבשיל מותר בו ביום ומאי שנא הכא דאסורה הביצה שנולדה בשבת והחמרנו. אפילו בספיקא דלכאורה דלא גרע נולדה מנתבשלה בידים וצ"ע כעת.

וצ"ל דהכא שאני שהתורה אסרתו בפי' אם הוכן ביו"ט לשבת אפילו הכנה בידי שמים וב"ש דבידי אדם אי לא אמרי' הואיל שהרי בפירוש אמרה תורה והכינו את אשר יביאו ור"ל והכינו בחול את אשר יביאו בשבת לסעודתן וכיון דמוקמינן להאי קרא בהכנה והזמנה בפס וכן בהכנה דבידי שמים דצריכין להיות בחול ולא ביו"ט ושבת ע"כ לו' שלא בא הכתוב להזהירו על הכנה דבידי שמים שלא יעשנה ביו"ט או בשבת שאינה בידו להזהירו עליה כיון שהיא בידי שמים אלא ודאי שלא בא להזהירו אלא על דבר זה שאם הוכן בידי שמים בחול הוא שיאכל ויביאנו על שלחנו בשבת אבל אם הוכן בחסד אל ביו"ט דהיינו דבידי שמים אינו יכול לאוכלו בשבת אבל בהכנה דעל ידי אדם דהזהירה תורה אתא שר תאפו אפו נניח ההזהרה כפשטה שלא יאפה כ"א בחול לשבת ולא יאפה מיו"ט לחול אבל לא בא להזהירו שלא יאכל בשבת אלא מדאפוי בחול ולא מדאפוי ביו"ט ולהכי לקמן יז' ע"א אבעיא לן עבר אפה ואפה מאי. ר"ל עבר ואפה מיו"ט לשבת מהו שיאכל בשבת ע"ש ולא תיקשי לך על האי פירושא דידן שאמרנו שההזרה ואת אשר תאפו אפו אפילו נניח כפשטה שבא להזהיר שלא יאפה לשבת כ"א בחול ולא ביו"ט א"כ הכא משמע דאיסור אפיה ביו"ט לשבת מן התורה ולקמן יז' ע"ב מסיק הש"ס איסורא דשבת שאני ופירש שם בד"ה איסור דשבת בישול שבת וכו'. אבל עבר ואפה בי"ט לשבת איסורא דרבנן הוא דעבד ע"כ משמע שאין בו איסורא דאורייתא י"ל דהתם הש"ס לא אזיל בשיטת רבה דהכא אלא אזיל כשיטת מ"ד דמדאורייתא צרכי שבת נעשין בי"ט או משום דאמרי' הואיל ומקלעי ליה אורחי' חזי ליה. וכדאיתא בפסחים מ"ו ע"ב בפלוגתא דרב חסדא ורבה ע"ש בסוגייא ודוק':

**שם** מיתיבי אחד ביצה שנולדה בשבת וכו' כתב מהר"ם שיפ' וז"ל. יש לדק' מאי קושיא דלמא אינהו ס"ל נמי דביצה מתרנגולת העומדת לגדל ביצים אסור משום מוקצה כר"ן הך מתני' פלוגתא דב"ש וב"ה לא מיתיקמא בהכי משום קושיא דא"כ לפליגו בתרנגולת מש"ה מוקי פלוגתייהו בתרנגולת העומדת לאכילה אבל בעומדת ד"ה אסור ובהכי איירי ברייתא דאחד ביצה וכו' ע"ש מה שסיים. ונ"ל ליישב דהא אמרינן לעיל בסמוך כרבה לא אמרי' הכנה לית להו וכיון דלית להו הכנה לית להו מוקצה מדאוריי' כדפיר"ש לעיל בד"ה לטעמיה דאמר רבה ויליף מהכא דמוקצה דאורייתא והכינו והזמינו וכו' ע"ש א"כ צריך להזמין מבע"י למחר כדי שלא יהיה. אסור משום מוקצה וכיון שהם לא הצריכו הכנה לית להו איסור מוקצה מדאורייתא אלא מדרבנן וספיקא דרבנן לקולא. אבל רב נחמן כבר תירצו המפרשים לעיל שיש לו הכנה וכמו שתרץ איהו גופיה מהר"ם שיפ' לעיל מזה דר"נ אית ליה הכנה אלא דנר' ליה לר"ן דוחק לאוקומ"ל מתני' בהכי בי"ט

אחר השבת דמשמע ליה מתני' בכל ענין איירי ולית ליה גזירת אטו וכו' ולהכי מוקי לה באיסור מוקצה אבל ריץ' וריו' דדחקו לאוקמה. משום גזירה ולא אוקמוה משום הכנה משמע דלית להו הכנה אבל ודאי ס"ל מוקצה אסור מדרבנן אבל כיון דמדרבנן דוק' ספיקא לקולא ודוק'.

**כתב** הרמב"ם פ"א מה' שביתת יו"ט הלכה כ' וז"ל וכשם שאסור לאוכלה כך אסור לטלטלה ואפי' נתערבה וכו' וכתב ע"ז הרב בני שמואל בחדושיו להרמב"ם וז"ל ומלשון רבינו משמע דס"ל הא דקתני ואם נתערבה באלף וכו' קאי אודאי ולא אספיקא ונר' הטעם משוה דהוי ספק ספיקא ואפי' מדאורייתא לקולא ע"כ. וכן כתב הרב ב"י באו"ח סי' תקיג' שם ה' המגיד וכתב שכן היא ס' הרשב"א ז"ל. וכן נראה מדעת הרמב"ם ע"ש. ובש"ע העתיק בא"ח כל' הרמב"ם ז"ל ע"ש. וקשה לי דלפי דבריהם ז"ל דספק ספיקא כה"ג מיקרי ס"ס עי' יוד' סי' קי' סעיף ט'. ואפי' בדבר שיש לו מתירין כהכא מותר. א"כ גם אם נתערבה קאי אודאי נולדה בי"ט מ"מ עדיין הוי ס"ס ספק אם היא זו שנתערבה או לא דכל אחד מהתערובת מספקינן לה בזה ואת"ל היא זו שמא היום חול וכדאמרינן מתנה אדם על הכלכלה ביו"ט ראשון ואוכלה בשני דשמא היום חול ולמחר קדש וכדאמרינן לענין עירוב שאם שכח שלא ירב אם הוא ביו"ט של גליות יכול לערב על תנאי כדפסק מר"ן ז"ל בא"ח סי' תקכז' ס' כב' ע"ש הרי דגם ביום ראשון מספקינן ליה דשמא חול הוא וא"כ הוי ס"ס דבלא זה לא קשה הגם דבאמת קי"ל דאפילו בדאורייתא ס"ס מותר מ"מ הכא אסור אי משום דהוי דבר שיש לו מתירין או משום דספק הראשון בגופו והספק השני בתערובת ולהכי לא מיקרי ס"ס וכדפסק מר"ן ז"ל ביוד' סי' קי' ס' מ' ע"ש. אבל לפי דבריהם שאם היא ספק ונתערבה מותר גם ודאי יתירו משום דהוי נמי ס"ס. וכן קשה לי נמי אדברי תוספות לקמן ד"ה ואחרות באחרות דכתבו דנוכל לפרש דנתערבה באלף אאיסור עצמו קאי ור"ל דקאי אודאי וא"כ לרבה אודאי נולדה בי"ט קאי דילדידיה כל הברייתא לא איירי אלא בי"ט וא"כ ר"ל כיון דקאי אודאי אם כן אם נתערבה לא הוי אלא ס' אחד ולא הוי ס"ס וקשה באמת הא אפי' קאי אודאי כולה בי"ט הוי ליה ס"ס כדאמרן. ואפשר לו' כיון דהאידנא ידעינן בקבועה דירחא כדאמר לקמן דאנן בקיאין בקביעא דירחא א"כ הראשון ודאי קדש והשני. ודאי קדש משום דשלחו מתם הזהרו במנהג אבותיכם בידכם וכו' כדלקמן ד' ע"ב ולהכי ליכא ספיקא בזה כלל ואי תיקשי לן דא"כ דזה קדש וזה קדש א"כ הוי כי"מ ושבת הסמוכים דהם שני קדושות וא"כ למה בשבת ויו"ט קי"ל נולדה בזה אסורה בזה ולמה בשני ימים טובים של גליות קי"ל נולדה בזה מותרת בזה עי' לקמן בש"ס העי' בש"ע סי' תקיג' סעיף ה' וכן עדיין

תקשי לן מהא דיכול לערב על תנאי משום. דממה נפשך אחד הוא חול. והנה לקושית מאי שנא שני ימים טובים משבת וי"ט. י"ל דשאני שבת וי"ט דאסורה זב"ז משום הכנה דרבה וכדמסיק הש"ס לקמן ד' טעמא דרב דאמר נולדה בזה אסורה בזה משום הכנה דבידי שמים ונימא דלא אסרו הכנה דבידי שמים אלא משבת ליו"ט אבל מי"ט לי"ט חבירו לא אסרו הכנה דבידי שמים. אבל עדיין קשה מהא דיכול לערב על תנאי. על כן צריכים אנו לו' שאף האידנא דאנו בקיאין בקביעא דירחא לא רצו להחמיר ממה שהיה בתחילה ודי לנו לאחוז במנהג אבותי' בין לקולא בין לחומרא וכיון שהיה מתחילה הדין שאם נולדה בזה מותרת בזה וכן היו מתנים על העירוב ברא' הניחו חכמים הדבר כמו שהיה מתחי'.

**שם** אלא אי אמרת ספק טריפה ותבטל ברובה. וקשה לי נימא דהאי אם נתערבה קאי ארישא דבריי' דהיינו אודאי נולדה בשבת או בי"ט וכ"ש למש"ל הרמב"ם והרשב"א דאם נתערבה קאי אודאי ולא אספיקא ולכאו' י"ל דאי קאי ארישא אודאי נולדה בשבת או בי"ט הדרא קושיא לדוכתה דלמה אם נתערבה אסורה ולא בטילה הא הוה לי ספיקא דכל אחת מהתערובת מספקינן לה בזה וספיקא דרבנן לקולא הגם דלא דמי האי ספיקא להא ספקה אסורה דברייתא דהתם ספק בגוף האיסור אם איכא אם לא ולא הוקבע איסורא ולהכי קי"ל טפי אבל כאן הוקבע איסורא דודאי איסורא איכא הכא אלא דלא ידעינן ליה היכא והוה ליה כחתיכה משתי חתיכות דחמירא דאית בה בעלמא חיוב אשם תלוי כיון דהוקבע איסורא לאפוקי חתיכה אחת מסופקת לית בה חיוב אשם תלוי אם אכלה והיא ספק חלב ספק. שומ"ן מ"מ לענין ספק כולם שוים וספקייהו לקולא אלא דאם נתערבה בודאי מצריכינן תרי דהתירא דהיינו חד בתרי ואפילו באיסורא דרבנן וכדאי' בהגה ביו"ד סי' קט' סא'. ועי' בפתחי תשובה שם ס"ק א'. ועי"ל דע"כ צריכין לפרש האי ואם נתערבה אספיקא קאי דהיינו על הטרפה או כדעת ר"ת שהביאו התוס' לקמן ד"ה ואחרות באחרות דקאי אודאי טרפה או כדעת ר"י והיא דעת מר"ן בש"ע יד' סי' קי' סעי' ט' דקאי אספק טרפה. דאי קאי אריש דברייתא אנולדה בשבת או בי"ט קשה דא"כ מאי קמ"ל בדין זה דספק טריפה אסורה פשיטא דהרי זה ככל ספק של תורה שהוא אסור דבשלמא לרבה ניחא דנימא דבא לאשמועינן דאיסור הביצה מדאורייתא ומשום הכנה ולכך ספיקא נמי אסור אבל אי היא ספק טריפה מילתא דפשי' היא אבל אי אמרי' דאם נתערבה קאי אספיקא אסורה נימא דנקטה משום סיפא לאשמועינן דאם נתערבה לית לה ביטול אפילו באלף ולהכי פריך שפיר אלא דעדיין יד הדוחה יכולה לדחות דאי מהא לא אירייא דאתא לאשמועינן בספיקא אסירה אפילו בטלטול ולכך י"ל

דאי קאי אירשא א"כ למה הטיל הך בבא דוספיקא ביניהם הו"ל להקדים התנא דין דאם נתערבה ואחר כך יאמר וספיקה אסורה ודו"ק.

**שם** הניחא לרשב"ל וכו' הא דמשמע מסוגייא דהכא דבכל איסורין אית לן הכי כל שדרכו לימנות או את שדרכו לימנות לא בטיל הגם דר' לא קא מיירי אלא בכלאי הכרם שהוא חמיר באיסורא שהוא מאיסורי הנאה וחמיר בשיעורו שהוא בר"א ומנ"ל שאף בשאר איסורין סובר כן. יש לו' מדחכמים נשמע לר' מאיר והרי ראינו שחכמים דברו גם בשאר איסורין כגון אגוזי פרך וחלפי תרדין וכו' אלא דיש לדחות דכל זה הוא בכלאי הכרם ובערלה נמי דכולהו איסורי הנאה נינהו ושיעורן שוה וע"כ צ"ל דהש"ס שמיע ליה זה דה"ה בשאר איסורין מהא דתנן ליטרא קציעות דתרומה שאין איסורא מאיסורי הנאה ואף איסור אכילה ליכא ועוד שפירות האילן אינם חייבין בתרומה אלא מדרבנן ואפ"ה כיון שהוא דבר שבמנין לא בטיל:

**רש"י ד"ה** לספק טריפה ספק נולדה מתרנגולת טריפה ואיידי דאיירי באיסור ביצה איירי נמי בהא ולאו בי"ט איירי ע"כ. אילולי פירש"י הייתי. מפרש דבא לאשמועינן דספק טרפה אסורה בטלטול וקאי אירשא דברייתא ואפילו באלף כולם אסורין לטלטל ויש ליישב להעמיסו בפי' רש"י ורוצה לו' דאיידי דאיירי באיסורי ביצה דהיינו באיסורי טלטול ביצה בי"ט.

**רש"י בא"ד**, ספק שנולדה מתרנגולת טרפה וכו'. נ"ל דבא לומר דדוקא כה"ג שנולדה מתרנגולת טריפה אבל לא איירי שהספק הוא באם נולדה מתרנגולת ספק טריפה דא"כ הוה ליה דשיל"מ שיש להמתין עד י"ב חדש או עד שתטעון פעם אחרת להכי פירש שנולדה מתרנגולת טרפה ולאפוקי מס' הרשב"א ז"ל שהביא הטור בי"ד סי' קב' ופסקה מר"ן שם בש"ע או י"ל דנקט רש"י דבר פשוט כגון שנולדה מהטרפה שהוא דרך פשוט ודאי שאין לו מתירין וק"ל.

**שם** הניחא למ"ד לקמן ע"ב. יש לראות מה כיון רש"י בזה במאמרו לקמן. ונ"ל דבא ליישב קושית הגאון מהר"ם שיף דהוי כעין גברא אגברא קא רמית להכי פירש רש"י לקמן ור"ל דלקמן בא הדבר מפורש דהקושיא היא לר' יוחנן הוא שאמר את שדרכו לימנות שנינו והכא קושיתינו נמי לדידיה שאמר שאיסור הביצה משום משקין שזבו כדאפיך הש"ס לעיל. ועי' להביאור על מהרם שיף ודוק'.

**שם רש"י ד"ה** יעלו באחת ומאתים וכו' יעלה א' מהן וידלק והשאר מותרים וכו' עי' מהרש"ל מה שהשיג על רש"י בזה מפ' ב' דערלה משנה א' וכבר השיגו רבי שמשון שם והרב בני שמואל יצא לישע רש"י ז"ל וטרח להצילו בכל מה שיכול להציל וכתב

להליץ בעד רבינו מאור הגולה דהא דאמרינן התם שאין צריך להרים היינו כשאין דרכן לימנות דמודה ר"מ לחכמים דבטיל באחד ומאתים אבל כשדרכן לימנות כגון חבילי תלתן דס"ל לר"מ שאין בטלין ס"ל לחכמים כשיבטל בא' ומאתים צריכין להרים האיסור ע"ש משום חומרא דהוי דבר שבמנין לא בטל להכי לפחות נדליק אחד מהם ע"ש מה שסיים. ולי הדך נ"ל ליישב ולו' דרש"י סובר ומפרש דהא דקתני התם ואין צריך להרים אדסמיך ליה קאי והוא דהתם תנן הכי התרומה ותרומת מעשר וכו' עולים בא' ומאה ומצטרפין זה עם זה וצריך להרים הערלה וכלאי הכרם עולים בא' ומאתים ומצטרף זע"ז ואין צריך להרים. ורש"י מפרש האי ואין צריך להרים קאי אמצטרפים זע"ז דהוי ליה זה חצי שיעור וזה חצי שיעור כפי שיעור ההיתר שיש שם דהוי ליה ההתר יותר ויותר מא' ומאתים לגבי כל חד מינייהו ולהכי אין דצריך להרים. אבל ביש בכל אחד חלק א' ממאתים ואחד צריך להרים. עוד י"ל דהא דכתב רש"י ז"ל דצריך להרים היינו דוקא בחבילה של תלתן שנתערבה עם חבילות אחרים שאם נחלף חבילה אחת מהן יכול להיות שהיא היא שנתערבה ויש לתלות בה שנסתלק האיסור. אבל אם יהיה התערובת במין קטנית או תבואה או זרעים שמדה אחת אפילו קטנה יש בה כמה גרעינין והגרעינין מתערבין ונבללים זע"ז אין סברא שאם יסלק מדה אחת מהתערו' שיכול להיות שכל גרעיני המדה האסורה נאספו ובאו אל תוך מדה זו שסלקנו ודוק' באיסור נפרד כי הך דחבילי תלתן הוא דתלינן בזה אבל באיסור שמתערב ונבלל נראה אי מסלקו כחוכא ואטלולא ומשו"ה אין צריך להרים ובהכי מיירי מתני' דפ"ב דערלה ואפ"ה בתרומה צריך להרים אף בדבר שמתערב ונבלל לא משום דתלינן בה אלא משום גזל השבט ודע דרש"י ז"ל אזיל בשיטה זו גם בדב' שאין דרכו לימניו והוא מאיסורי הנאה כי הכא סובר שצריך להשליך אחד כמ"ש במס' ע"ז דף פד' ע"א ד"ה תרתי אית ליה וז"ל דבר שבמנין ואיסורי הנאה דאיכא תרתי וכו' אבל חמץ פרוסה בפסח הואיל ואין דרכו לימנות בטל ומשליך אחד לנהר והשאר נותן וכו' ע"ש. ומכאן תשובה למ"ש הרב בני שמואל ז"ל דרש"י כתב זה דוק' משום שהוא דבר שבמנין לכך הצריך להשליך א' שהרי חזינן לדעתו דרש"י ז"ל בהא דע"ז אפי' דבר שאין דרכו לימנות צריך להשליך. אבל לפי משכ' אנן בענד' אתי שפיר. עי' בטור א"ח סי' תעז' שהביא דברי רש"י דע"ז ודברי הרא"ש ועי' ב"י ז"ל משכ' והעתיק בזה.

**עוד** יש ליישב ולומר דדעת רש"י היא שאין סברא לו' שאין צריך לסלק משם האיסור ולהשליכו ויהנה מאיסורי הנאה אלא דהחילוק בין תרומה לערלה וכלאי הכרם הוא זה דבתרומה אמרו דצריך להרים ממנו תרומה שנפלה ואז מותר לאכול מן השאר וכן ומשמ'

מפ' כא' דשבת משנה א' ר' יהודה אומר אף מעלין את המדומע ע"ש בר"ע וחשבנוהו כדבר שעדיין לא הרימו ממנו תרומה ועדיין בטבלו שיש בו חיוב מיתה דמשום שאינו צריך להרים אלא משום גזל השבט אם אמרו דצריך ליתן לכהן דמי תרומתו או שיוכל לאכול מהדמוע עתה אלא שיתן לכהן גם אחרי אכלו ואחרי שתה יזלזל בזה וזמנין דלא יהיב ליה אבל עתה שתקנו שירים ואח"ך יאכל אינו נמנע מלהרים וליתן לכהן אבל בערלה וכלאי הכרם דחמירי להו לאינשי משום שהן איסורי הנאה לא הצריכוהו להרים ואחר יוכל ליהנות מן השאר דודאי בזה לא אתי למפשע שלא ישליך אחד ייהנה מן האיסור ולהכי אין צריך להרים מעיקרא אבל באמת צריך הוא שלא ליהנות מן האיסור. וראיה לתרוצינו זה מדברי הרשב"א והרמב"ן ז"ל הביאם הרב מבוא שערים בס' שערי דורא בסי' מ' סק' ד' וז"ל הלא מפרש בירושלמי מפני גזל השבט פי' גזל הכהן שהתרומה שלו וכו' וא"ת א"כ למה תיקנו גבי תרומה שצריך להרים מאה וא' בשיעור תרומה שנפלה ולא תיקנו שיתן דמים כבר תירץ הרשב"א בתשובה סי' תשל' והרמב"ן סי' קפב' שאם תקנו שיתן דמים זימנין דלא יהיב דמים אבל עתה שתיקנו שירים ואחר הרמתה מדמעת לא נמנע מלהרים עכ"ל. עי"ל דלעולם מן הדין אין צריך להרים ולסלק האיסור אחד שנתבטל כמו שמוכח מפב' רמרלה ומ"ש רש"י כאן יעלה אחד מהן וידלק היינו מדרבנן או מצד חומרא לא מן הדין וכמו שכתב מור"ם בהגה בש"ע יו"ד סי' קט' סעי' א' וז"ל ויש מחמירין להשליך א' הגהות ש"ד בשם מוהר"ם ורש"י בע"ז ע"ד ואינו אלא חומרא בעלמא ע"כ ע"ש.

## דף ד.

**בש"ס** אחרים אומרים משום רבי אליעזר וכו' קשה לי דהכא משמע דלית ליה לר' אליעזר הכנה ובעירובין לח' ע"א איתא התם ור' אליעזר התם משום הכנה הרי בהדיא סו' הש"ס התם דד"א אית לית הכנה. וי"ל דהכא מיירי בי"ט דעלמא ולית ליה גזירת י"ט דעלמא אטו י"ט אחר השבת או בהפך. א"נ י"ל דהכא מן הדין מיירי והתם מיירי מדרבנן שגזרו י"ט דעלמא. ועי"ל הכא אליבא דב"ש דלית להו הכנה וליה לא ס"ל ועי' בתוס' שם ד"ה משום הכנה ובאמת זה דיחק. ואח"ך ראיתי למהרש"א שם שנתקשה בזה ותרץ כתירוצנו בתרא דהכא דא' אליבא דב"ש קא' ע"ש. ואי תיקשי לך דאי רא' אליבא דב"ש קא' א"כ מאי פריך בסמוך ואי בתרנגולת העומדת לגדל ביצים היא ואמה אסורה. דכיון דאליבא דב"ש קיימין הכא הא ב"ש סברי אפילו עומדת לגדל ביצים מותרה דלית להו מוקצה וכמו שאמר ר"נ לעיל דיש לו' דבש"ס קא' לעיל כולהו כרבה לא אמרי הכנה לית

להו. וכיון דמצינו לר' אליעזר דס"ל איסור הכנה כדאיתא בעירובין כדאמרן מסתמא ר' אליעזר מוקים לפלוגתייהו דב"ש וב"ה בהכנה כרבה אבל בעומדת לגדל אסור משום מוקצה. ועוד דהא מצינו בהדיא לב"ש דאית להו מוקצה כדכתבו התוס' לעיל ב' ע"א ד"ה דילמא ב"ש לית להו מוקצה מהא דלקמן י' ע"א לא יטול אלא אם נענע וכתבו דמוקצה דבעלי חיים חמיר והכא נמי בע"ח הם דהא קתני אמה דהיינו התרנגולת ולהכי מקשי שפיר. ועי' מה שהקשה הרב בני שמואל דלפי מ"ש כתבנו מתורץ שפיר והנה לפמ"ש אתי שפיר קושית הש"ס לכל האמוראים דלעיל דלסברת ר"נ מקשי במנ"פ אה הא דרבי אליעזר ב"ה במאי אמרי אי בתרנגולת וכו' פשי' וכ"ש לב"ש דסברי דאפי' עומדת לגדל שריא. ועוד דלב"ש ליכא לאוקמה דהא ב"ש סברי דהיא מותרת אבל אמה כיון שהיא מוקצה דב"ח אסורה. ולדעת ריו' ור"י נמי מקשה שפיר דודאי לסברתם מוקמי הא דר"א אליבא דב"ש דסברי שאין לחוש לגזירת משקים שזבו או לפירות הנושרין ומשו"ה סברי במתני' שהביצה תאכל וא"כ אי בעומדת לאכילה פשי' דהכי מוקמי מתני' אבל בעומדת לגדל מודו דב"ש דלא תאכל ולהכי מקשה דאי בתרנגולת לגדל היא ואמה אסורה. ומתרץ רב מרי גוזמא ולכל א' מספיק תירוצו דלר"ן מוקי לה בין אם היא עומדת לאכילה וכב"ה בין אם היא לגדל כב"ש ולס' ריו' וריז' ורבה בעומדת לאכילה ואליבא דב"ש והכי תפש רש"י משום דאתי שפיר לרוב האמוראים ועי' במהר"ם שיף דלפי מ"ש לעיל ובסמוך אתי שפיר פירש"י וק"ל והא דאיתא לקמן כתנאי נולדה בשבת תאכל בי"ט צ"ל הא דידיה הא דרביה כמ"ש מהרש"א ועי' מ"ש לקמן בס"ד.

**שם** אמר אביי שלקחה סתם נשחטה וכו' יש להבין דכיון דבאותו היום שנולדה באותו י"ט קא' א"כ כל אותו היום עומדת בספק עבר אותו היום בלא"ה מותרת בחול וא"כ מאי קא' לא נשחטה הוברה דלגדל עומדת אם עדיין לא עבר היום הרי אין כאן בירור וא עבר היום א"כ חול הוא ומאי נ"מ שהוברה דלגדל וי"ל דה"ק הושחטה בסעודת י"ט הוברה וכו' לא נשחטה בסעודה שכבר עברה סעודת י"ט הגם דעדיין לא עבר אותו היום כיון דלא נשחטה לסעודת י"ט הוברה דלגדל עומדת ואסור לאכול ביצתה כל אותו היום. ועי"ל דמיירי שנולדה בי"ט שלפני השבת וקא' שאם לא נשחטה באותו היום אם הוברה דלגדל וכו' ולכך אסורה למחר כשבת וכר' יהודה משום ר' אליעזר דקא' דלב"ה נולדה בזה אסורה בזה כדלקמן בסמוך ובהכי אתי שפיר דסמיך האי מימרא דרב ור' יוחנן דנולדה בזה אי אסורה בזה אי לא דסמכה להא דהכא משום שהוא ענין לו.

**שם** רב מרי אמר גוזמא וכו'. עד כאן לא פליגי רבנן עלים דר"א וכו' משמע דר"מ דעתו היא להסכים דעת ר' אליעזר או כרבנן או כר' אליעזר בן יעקב ולא ניחא ליה לו' דר'

אליעזר הוא דעת שלישית ופליג על כולהו. וקשה דהא באמת אחרים לא אתו כשום חד מינייהו דהא אפי' רבנן אסרו בי"ט ולא התירו אלא בחול ואחרים מתירין בי"ט גופיה. וי"ל דהא לא קשיא דאחרים סברי לה כר"י דאמר לקמן אפרוח שנולד בי"ט מותר ומייתי בש"ס ברייתא דסברא דכותי' והא דמייתי הכא מחלוקת רבנן ור"א בר יעקב לפי שהם אפליגו באפרוח שלא נפתחו עיניו רבנן מתירין וזה בחול ור"א ב"י אוסר דמרבי ליה מכל השרץ אבל אם עדיין בקליפתו כ"ע מודו דבכלל השרץ ואסור:

**שם רש"י ד"ה** ביצה תאכל אם נולדה בי"ע עכ"ל. כתב הרב החסיד בעל ראש משבי"ר וז"ל דאין לו' שנמצאת מעי"ט דא"כ הא דמסיק גוזמא וכו' לא שייך כיון דליכא מאן דפליג דלכ"ע שרו לא שייך לו' גוזמא עכ"ל. והמגיה שם בספרו הגיה עליו וכתב ודאי מהש"ס מוכח דבנולד קא' אבל ק' אמאי לא פירש הש"ס דבנמצאת איירי ע"ש. מה שתרץ. ואנכי הרואה אומר כי בתוספתא מפורש דבנולדה עיסקי' דהכי איתא בתוספתא ביצה שנולדה בי"ט אחרים אמרו משום ר"א תאכל היא ואמה ע"ש. דין דנמצאת באמה אחר כך סמוך ומיד הוזכר בסיפא ע"ש.

**שם ד"ה** היא ואמה אסורה דשמעי' ליה לר"א דאית ליה מוקצה וכו' עומד אדם על המוקצה עי' מהר"ם שיף שכתב והא דמביא הך משנה דעומד משום דצ"ל קודם משנה דאין מוציאין כמ"ש רש"י בהדיא שם ע"ש. ונ"ל דכוונת הגאון ז"ל לומר דכיון דמשנת ועוד אמר ר"א עומד וכו' היא משנה א' עם משנת ר"א נוטל אדם קיסם והם שני בבות בבא ראשונה הא דנוטל ובבא דסיפא היא ועוד אתי שפיר שהביא רש"י הסיפא דהאי משנה דנוטל משים שהוזכר בה בהדיא המוקצה ואי תיקשי לך נימא דשאני שבת דחמיר נתנה ראש ונשובה מרישא דמיירי בי"ט דמשמע שאין חילוק כיון דמהך משנה מייתי אלא דמייתי מסיפא וק"ל. עי' פירוש הביאור על הגאון ז"ל דלפי מ"ש אתי שפיר דברי הגאון.

**שם תוס' ד"ה** נימא קסבר בא"ד עד מוצאי יו"ט האחרון של חג שהוא יום ט' שהוא ספק יום ח' וכו'. נ"ל לו' הא דאצטריכו לפרש הכי משום דאי נימא יום ח' לבני ארץ ישראל ולו' דטעמא דאסור משום דאתקצאי לשעבר ביום השביעי ולהקש' קושיתם באמת תיקשי להו מנין להו לפרש כן ולהקשות נימא דמוצאי יו"ט האחרון היינו יום ח' לבני חו"ל שהוא ספק שביעי ולהכי אסור ולא משום דאתקצאי לשעבר להכי פירשו דהאי יו"ט אחרון של חג היינו לדידן בני חו"ל שהוא יום ט' ונ"ל שדוקייהו הוא משום דנקט מוצאי יו"ט האחרון של חג ולא קרא לו שם ח' עצרת כאשר קראה אותו התורה אלא ודאי מדקרא ליה שם זה שהוא האחרון משמט שהוא יום ט' לבני חוצה לארץ עי' בני שמואל.

**שם** ד"ה אלא בהכנה דרבה פליגי וכו' בא"ד ויש לו' דמ"מ כשנולדה בשבת וכו' דגם בשעת לידה שייך הכנה ע"כ. הגם דלכאורה הוי זה וזה גורם וקי"ל דזה וזה גורם מותר. אפשר לו' דבהכנה דבידי שמים אף דזוז"ג אסור דגזירת הכתוב היא וק"ל.

## דף ד:

אמר ר"י עצים שנשרו מן הדקל וכו' ואל תשיבני ביצה וכו' יש לשום שכל מה הוא הטעות שיטעו העולם מה הבדל ישימו בין ביצה שאסורה ביומה ובין עצים שנשרו ביומיהון שיתירו אותם. ואפשר לומר דר' יוחנן אזיל לשיטתיה דלעיל דסבר דטעמא דביצה דאסורה משום משקין שזבו ולהכי הכא סבר שהעולם יאמרו דשאני ביצה דאית בה טעמא דמשקין שזבו לא כן עצים שנשרו וק"ל. עי' להרב ידידיה גאלנאטי בחידושיו.
**שם** אי שרי להו למחר וכו' נ"ל דלא הוי גזירה לגזירה דסובר ר"י דאי שרית להו למחר הוי כאלו שרית להו אי נשרו למחר דודאי ידעו בדבר זה והוי כולה גזירה אחת וק"ל.
**שם** רש"י ד"ה אבל בדרבנן כגון מוקצה דהכא ע"כ נ"ל שכיון למ"ש התוס' בד"ה ותנן שכתבו דהאי מדרבנן ר"ל שעיקרו מדרבנן ולזה כיון רש"י בלשונו הזהב דכתב כגון מוקצה דהכא ור"ל שעיקרו דרבנן וק"ל.
**שם** תוס' ד"ה ותנן אין מבטלין איסור לכתחי' אע"ג דמדאורייתא חד בתרי וכו'. נ"ל דצחתי התוס' ז"ל לו' שלא נפרש הא דאין מבטלין איסור לכתחילה דר"ל הא אם עבר ובטל ל אפי' במזיד ביטולו ביטול דזה אינו שהרי בתרומות פ"ה דעט' איתא בהדיא שאם חזרה ונפלה לתוכן סאה של חולין במזיד אסור הרי אפי' כבר נפלה כיון שהוא הפילה במזיד אסור לכך פירשו דאיף ר"ל אלא אע"ג דמדאורייתא חד בתרי בטיל מ"מ אין מבטלין איסור בידים לכתחי' והא דחד בתרי בטיל היינו דמעורב ממילא וק"ל.
**שם** בא"ד. וא"ת לעיל גבי עיגיל וכו' הוצרכו להקדים פי' הש"ס במה שפירשו ואח"ך הקשו קושית וא"ת נ"ל לו' משום דבלא זה אין להקשות מהא דעגול דנימא דבתרומה החמירו כמו שמצינו שהחמירו בה בביטול והצריכו קוף' וא' יותר משאר אסורים ששיעורם בש' וא' לכך כתבו דהא דפריך בש"ס הא אין מבטלין איסור לכתחי' היינו מתרומה גופה מקשה ה ולהכי קא מקשו שפיר מעיגול של תרומה.
**גמ'** לימא קסבר רב אסי קדושה אחת היא וכו' לכאו' מהא דעירובין ט"ל ע"א ר' יהודה או' ר"ה שהיא ירא שמא תתעבר מערב אדם שני עירובין וכו' ולא הודו לו חכמים ועוד אמר ר' יהודה מתנה וכו' ואיתא בש"ס שם שהשיב להם ר' יוסי אי אתם מודים שאם באו עדים מן המנחה ולמעלה שנוהגין אותו היום קודש ולמחר קודש וכו' ע"ש. דמשמע

גם לרבי יוסי דסבר שהם קדושה אחת היא אינו אלא בר"ה אבל בשני ימים טובים של גליות אליבא דכ"ע שתי קדושות נינהו וקשיא לרב אסי אלא שראיתי שם בש"ס בהדיא שר' יוסי היה אוסר גם בשני ימים טובים של גליות וכן רב ששת לא אכל מההוא טביא דאתא לבי ריש גלותא דאתציד א' של גליות ואשתחיט ביום ב' משים דסבר קדושה אחת היא כר' יוסי ע"ש. וצ"ל דרב אסי מספקא ליה בדברי רבי יוסי אי כדברי איסי דתני דר"י אוסר שני י"ט של גליות או כדברי רבא בר שמואל דתני מודה היה ר"י בשני י"ט של גליות כדאי' התם בעירו':

**שם** לימא וכו' קדושה אחת היא משמע הא לרב סבר שני קדושות ולהכי נולדה בזה. מותרת בזה. ולכאו' קשה הא לעיל בשבת ויו"ט הגם דסבר רב . דשתי קדושות הן משום דפסק בארבעה זקנים מ"מ קא' נולדה בזה אסורה בזה משום הכנה וא"כ הכא נמי נימא אע"פ שהן שתי קדושות מ"מ חול מכין לי"ט ולא י"ט לחבריה אבל לא קשה כלל דלא דמי האי שתי קדושות דהכא לדהתם דהכא שתי קדושות ר"ל אחד קדש ואחד חול אבל לעיל דשתי קדושות ר"ל לאפוקי יום אחד ארוך אבל שניהם קדש זה קדש וזה ק דש וק"ל.

## דף ה.

**שם** נתנן נמי כרם רבעי וכו'. י"ל דאמאי לא מייתי מהא דתנן בר"ה ל' ע"ב בראשונה היו מקכלין עדות החדש כל היום וכו' התקינו שלא יהיו מקבלין אלא עד המנחה ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה נוהגין אותו היום קדש ולמחר קדש דהיינו שני ימים. ובסיפא קתני שם מתני' משחרב בית המקדש התקין ריב"ז שיהיו מקבלין עדות החדש כל היום ע"ש. ונמצא שאפי' באו עדים מן המנחה ולמעלה לא היו עושים אלא יום א' קידש מכח תקנת ריב"ז הרי דהוצרך ריב"ז לתקן ולימנות עם חביריו לתקן תקנה זו אף דהתם נמי כבר עלה החששה שחששו מקודם לקלקול שיר דלאחר חורבן לא שייך שיר. וי"ל דכיון דלאחר התקנה היו מקבלים העדים מן המנחה ולמעלה והיו עושים עיקר מיום שני הכל תלוי בקביעות ב"ד ויום ב' הוא הקדוש מדאורייי כל מילי בין לעצומו של יום בין למועדום א"כ הו"ל איסורו מדאורייתא ורב יוסף נחית לאשמועינן ממתני' דאף באיסור דרבנן צריך מנין אחר להתירו כדמסיק בש"ס בסמוך ולכך הוצרך להביא מהא דתנן כרם רבעי שעיקר איסור מדרבנן. ועי"ל דאי מהתם אין ראיה משום דהוה אמינא דשאני התם דגם אחר החורבן אית לן טעמא רבה לו' שאין מקבלין העדים מן המנחה ולמעלה דניחוש מהרה יבנה בית ב"ה. ויאמרו אשתקד שעשינו שני ימים כגון שלא באו

עד הלילה מי לא אכלנו ביצה בשני השתא הא נמי ניכול כדאי' בש"ס בסמוך ומשו"ה הוה ס"ד לו' דגם אחר החורבן אין מקבלין מן המנחה ולמעלה להכי הוצרך לתקן ריב"ז: **שם** מהלך יום אחד לכל צד ופיר"ש דגמרי' קודש קודש ממעשר וכו' אין הקשות דלמה לא התקינו תקנה זו ג"ך במעשר להעלותו במהלך יום אחד לכל צד די"ל דאין עישור אלא בפירות ולא בדגן תירוש ויצהר ועוד שהוא דבר מרובה ויש טרחא יתירתא. ועוד שהוא שכיח בכל שנה שהרי נוהג בכל שנה והוי דבר שאין הצבור יכולים לעמוד בו.

## דף ה:

**שם** וכי תימא למצות עונה הוא דאתא וכו' הקושיא מבוארת וכמ"ש מהרש"א ז"ל עי' עליו. ול"נ לו' דהכי פירושה דלמצות עונה ר"ל למצות עשה דעונה אתא ואפי' כבר קיים פו"ר למר כדאית ליה דהשתא משום פו"ר ליכא ואפי' אשה עקרה או זקנה מ"מ אתא לחיוביה במצות עונה וזה לא נאמרה לבני נח ולא נאמרה אלא בסיני דלישראל נאמרה ובזה אין צ"ל שרב יוסף פליג אסתמא דש"ס דסנהדרין עי' להרב בני שמואל ז"ל.

**שם** מכדי כתיב היו נכונים וכו' ש"מ כל דבר וכו' תמיהא לי טובא דלפי"ז אם לא אמר לנו שובו לכם וכו' הוה אסרינן הגשה אל האשה והוה עבדינן פרישה מינה עולמית. והרי כבר נצטוינו על מצות פו"ר במצוה ראשונה שהיא פרו ורבו ואם כונתו לדחות שאינה מצוה אלא ברכה מ"מ א"א לו' שהיא פרישה עולמית דא"כ ח"ו תופר תורה דבטלו כמה מצות התלויים בודבק באשתו שגופי תורה תלוים בה דהיינו מצות טומאה וטהרה התלוים בלידה עם קרבנות' ומצות מילה ודין נחלות. ודין עריות. וכיוצא בזה ואין לו' דאין הכי נמי משום דבנתינת הלוחות הראשונים חרות על הלוחות כתיב ודרשו רז"ל חרות ממלאך המות שחזר העולם כברייתו כיום שנברא האדם אין שטן ואין פגע רע וא"כ היה אפשר לעולם שיתקיים בדור יוצאי מצרים שהיו חיים וקיים לעד. ולפ"ז יש תרוץ במקצת שזה באמת דוחק גדול. ועי' בזוהר פ' בלק קפ"ט ע"א פתח ההוא ינוקא ויברא אלהים את האדם בצלמו. וע"כ נ"ל לו' דכוונת הש"ס היא לו' דהכתוב לא בא ללמד על עצמו אלא בא ללמד לעלמא הוא דאתא האי קרא ללמדנו האי דינא דדבר הנאסר במנין צריך מנין אחר להתירו ולא ללמד על עצמו. עיין במסכת ע"ז דף ה' ע"א דהקשה הש"ס כעין קושייתנו דפריך שם והא כתיב פרו ורבו וכו' והא כתיב פ' נחלות ופ' יבמות ע"ש. ואפשר עוד לו' דל באה אזהרה של היו נכונים וכו' אלא לגדולים הנשואים אבל לא לבחורי ישראל וא"כ בהם מתקיימת ואתם פרו ורבו וכל המצות התלוים בודבק באשתו וכל המצות הנזכרים לעיל והוה אמרי' דכל בני ישראל הגדולים הרי הם כמשה כיון

ששמעו מפי הגבורה ואי' לעולם שיתקיים על ידי אחרים דהיינו הקטנים שלא הוזהרו על כך ודוק' וזה התירוץ נר' דלא אתי כסוגיין שם בע"ז] ועי"ל דה"ק דכתב קרא דשובו לכם וכו' להודיענו דין זה שהשם ב"ה רצה ובחר בישראל לתת להם תורה ומצותיה ולהכי חזר והתיר להם ואמר שובו לכם וכו' כדי שיוכל לקיים רצונו וחפצו ליתן להם התורה והמצוה התלוים בדבר זה שאם לא יתיר לא יוכל לקיים רצונו יתברך שמו.

**גמ'** כ"ח מכדי כתיב היו נכונים וכו'. ש"מ כל דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו. שהקשיתי לשאול ע"ש. אח"ך ראיתי בזוהר פ' בלק ד' קפט' ע"א פתח ההוא ינוקא ואמר ויברא אלקיים את האדם בצלמו וכתיב ואתם פרו ורבו. וכי אי לאו דאתא נחש על חוה לא יעביד תולדין לעלמא או אי לא חבו ישראל בעובדא דעגלא לא יעבדון תולדין אלא ודאי אי לא יתי נחש על חוה תולדין יעביד אדם מיד' דהא גזירה אתגזר מיד דאתברי דכתיב פרו ורבו וכו' ואינון תולדין יהון בנקיו בלא זוהמא כלל וכו' ע"ש. וא"כ נימא הכי נמי אנן דאי לא אמר להם שובו לכם לאהליכם הוו מקיימי פו"ר בלי תאות היצר נהיה הזווג. בלי תאוה ובלי חמדה ובל הנאה והיה הכל מתקבץ דהיינו הזרע מתאסף ומתקבץ אל מקום האחד כמו השתן והיה הזווג כמו השתן בלי תאוה ובלי חמדה ובלי הנאה ובזה יהיו פרים ורבים אבל אין רצונו של מקום כן לכך אמר להם לכו שובו כם לאהליכם לכם להנאתכם כנ"ל והוא נכון ודוק':

**ט'** לתמוז התרפ"ה ליצירה אח"ך ראיתי במדרש הנעלם פ' תולדות דף קל"ז ע"ב וז"ל אמר רבי אחא כך הוא ששם היה מדבר על העתיד שאמרו רז"ל שמתבטל היצה"ר ] דקב"ה אתער ליה להההוא עניינא דצריך לזווגא ולא לכל שעתא דיהא תדיר עם בני נשא כמו כען דאיהו אשתכח תדיר וחטאן ביה בני נשא אלא להההוא זווגא בלחודוי ואתערותא ההיא אתערותא דקב"ה להוי הה"ד והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר א"ר יהודה לב להוציא בשר ולא לדבר אחר ע"כ וא"כ ה"נ נימא הכי ודו"ק ועי' להרב רבי' בחיי פ' כי תזריע פסוק וכפר עליה אין לשון כפרה וכו' שכתב כי לולי החטא ההוא היה אדם מוליד עם. אשתו שלא בדרך תאוה וחשק אלא בדרך הטבע הגמור כטבע האילן המוציא פירותיו בכל שנה שלא בתאוה וכו' ע"ש. והוא כדברי הזוהר הנז' וכ"כ הרמב"ן ז"ל בפי' על התורה פ' בראשית ב' פסוק ט' ועץ החיים בתוך הגן וז"ל והנה בעת הזאת לא היה בין אדם ואשתו המשגל לתאוה אבל בעת ההולדה יתחברו ויולידו ולכן היו האיברים כלם בעיניהם כפנים והידים ולא יתבוששו בהם. והנה אחרי אכלם מן העץ היתה בידו הבחירה וברצונו להרע או להטיב וכו' עש"ב דברי אלהים חיים]:

**ועי'** עוד להרב נצוצי אורות על הזוהר דפ' בראשית דף בן' ע"ב אות א' שכתב על הוה דאיתא בזוהר התם וז"ל כגוונא דא עד לא חבו ישראל בשעתא דקיימו ישראל על טורא דסיני אתעבר מינייהו זוהמא דהאי חיויא דהא כדין בטול יצה"ר הוה מעלמא ודחו ליה מינייהו וכדין אתאחידו באילנא דחיי וכו'. על זה כתב הרב נצוצי אורות וז"ל משמע אלו לא חטאו לא הוו יכולין להזדווג עם נשותיהם וצ"ע דאמר הקב"ה שובו לכם לאהליכם וכו' והגיה שם נכדו דאמרו בזוהר נח (דף כ"א ע"א וז"ל אלמלא לא חטא אדם לא עביד תולדות כגוונא דא מסטרא דיצה"ר אבל עביד הולדות מסטרא דרוחא קדישא וכו'. והיינו נמי דקא' הזוהר דפ' בלק כנזכר לעיל.

**תוס'** ד"ה מכדי כתיב וכו' בא"ד כך שיטת הקונט' ודוחק הוא דהא במשוך וכו' ע"ש. ונ"ל דאפשר לפרש בדברי רש"י דה"ק במשוך היובל ל"ל הא שמעי' לה מלוחות אחרונות ההוא דוקא בהוית קדושתו. וא"ל דבא להתיר כשיפסקו הקולות ויחדלון ופירו' במשוך בפסוק כפי' שני שפירש"י להכי קא' ש"ס זה ליתא מכדי וכו' והתם לא היו הקולות אלא השראת השכינה ואפי' הכי אסר לן לעלות אלא ודאי במשוך בא להתיר כשתסתלק השכינה וזה שמעי' מההוא בהוית קדושתו דכבר נאמר לשיטת רש"י ולא מסברא ידעינן ליה כמ"ש התוס':

**בא"ד** לכך נ"ל הפ' וכו' אין להקשות לשיטת התוס' התוס' ההוא ל"ל די"ל דאי לא נכתב הו"א דעד דלא נתנה התורה אין לעלות להר כדי שלא תשלוט עין הרע אבל לאחר מתן תורה הגם דעדיין לא עלה ה' מההר מותר לעלות וגם בלוחות ראשונות הו"א דמותר לעלות כשיפסקו הקולות ולוחות שניות שאני אף שאין בהם קולות ודברים מ"מ אסור דרצה הקב"ה לעשות בהסתר. להכי כתב ההוא כל זמן הויתו אסור ושמעי' מהכא ללוחות ראשונות. ועי"ל דדברה תורה כלשון בני אדם.

**בש"ס** רב אדא ורב שלמן וכו' מהרה יבנה בית וכו' השתא נמי ניכול וכו'. נר' לכאורה דס"ל כרבה דאית ליה הכנה דאורייתא ולהכי יש לחוש לעת"ל כיון שהוא איסור תורה גזרינן היום אטו למחר יבנה בית וכו' דאי ס"ל שאיסור הביצה אינו אלא מדר' הו"ל גזירה לגזירה אלא ודאי כדאמרן אלא דלפ"ז קשה למה לא קאמר הש"ס לעיל ואף רב אדא ורב שלמן אית להו הכנה דרבה כדקא' אהנך אמוראי דלעיל. וי"ל דלעולם לא אית ליה הכנה ואפ"ה לא הוי גזירה לגזירה עי' מ"ש לעיל במימרת ר"י עצים שנשרו וכו' ע"ש. אבל קשה כיון דאפי' בדרבנן חיישי' למה בכרם רבעי נמנו וגמרו להתיר שלא להעלותו אל ירושלים ניחוש מהרה יבנה בית ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו פירות כאן וי"ל דשאני פירות דאין איסור בדבר אלא מפני התקנה של עישור. ועי"ל דבכרם לא חיישי' לטעות

מאשתקד דהכל יודעים דאשתקד לא היתה ירוש' ראויה לעישור דאיך יעשר שוק של נכרים. ועוד דשאני התם דאפי' מקודם שהיה בית אם ירבו הפירות אין צריך להעלותם אפילו תוך מהלך יום אחד. עי' מעשר שני פ"ה וא"כ למה נאסור בזמן שאין בית כיון דאף בזמן הבית יש צד להתיר אבל הביצה אין שינוי בבית מזמן שאין בית דלעולם עושין שני ימים ולהכי איכא למטעי. ועי' מעשר שני משנה ב' דפלוגתא דתנאי היא דרבי יוסי סובר דתנאי היא משחרב ביה"מ דאימתי שיבנה בית המקדש יחזור הדבר לכמות שהיה ע"ש וק"ל:

**שם** מהרה יבנה בה"מ ותחזור תקנה ראשונה שלא יש להקשות הא האידנא ידעינן בקביעא דירחא ואם כן יקבלו עדות החדש אלא עד המנחה עיין שם. ולכאורה אף כשיבנה בית עושין יום א' דוקא ולמה תחזור תקנה הראשונה וי"ל דבזמן ראיה אין סומכין על ידיעתנו ורגל מועדת כשיראה בעליל דוקא וכל זמן שלא באו העדים אין מקדשין. ועל כרחיך צ"ל כן דהראשונים כמלאכים דודאי הוו ידעי החשבון כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים אלא דלא קבעוה לדורות עד דאתי מר שמואל ותקן לדורות ואעפ"כ לא היו מקדשין אלא ע"פ הראיה ואם לא באו קודם המנחה היו נוהגין אותו היום קודש ולמחר קודש ולהכי הביצה אסורה. ונר' מכאן ראיה לרבי' הגדול הרי"ף שפסק דבני א"י מחייבי למעבד האידנא שני י"ט של ראש השנה אף דידעינן בקביעא דירחא וכמ"ש ועי' בהרא"ש ובהרז"ה ובהרמב"ן במלחמת ה' שנראה מדבריהם בפירושא שלא כמ"ש ע"ש.

**גמ'** ואמר רבא הלכתא כוותיה דרב וכו'. הא דהש"ס סיים בזה ואסמיך זה לדברי רבא האמורי' למעלה דאף מתקנת ריב"ז ביצה אסורה. ועוד קאמר לה בוא"ו העטף נ"ל דכוונתו לו' הא דפסק רבא דביצה אסורה לטעמיה אזיל דפסק כרב בהני תלת וכו'. ולהכי אסר ביצה ק"ל.

**שם** ואמר רבא הלכתא כוותיה דרב בהני תלת וכו' הא דהוצרך לפסוק כרב בשני י"ט של ראש השנה דבלאו הכי הוא סבר שאסורה כמ"ש לעיל בסמוך וטעמא טעים מי לא מודה ריב"ז וכו' וי"ל דבא לו' דרב מיירי נמי לבני ארץ ישראל ולא כמ"ש לעיל בש"ס הא לן והא להו דרב סובר כוותיה דבין לבני בבל בין לבני ארץ ישראל ביצה אסורה וק"ל:

**תוס' ד"ה** מי מילא מודה וכו' ואימא כיון שהתקין שיהיו מקבלין כל היום א"כ כשיהיו עושין שני ימים הם מספק וכו' והא דלא קשיא להו נמי דנימא כשהיו באים העדים אחר המנחה ומקבלין העדות באותו יום לא היו עושים כ"א יום אחד דוקא:

**יש** לו' דזהו נמי כוונת קושית התוס' וכך הוא הערכת דבריהם ז"ל דרבא קאמר דביצה אסורה אף בשני והיינו אפי' לא באו העדים עד למחר וס"ד לו' אתמול היה חול למפרע אפילו הכי קא' דאסורה בשני ומביא ראיה מי לא מודה ש"ס שנוהגין היום קדש ולמחר קדש וא"כ הביצה אסורה ולהכי אף אם לא באו עד למחר אסורה הביצה כדי שלא תחלק דחיישינן שאם תתיר להם בזה יתירו גם באם באו אחר המנחה זו היא כוונתם בדעת רבא ולהכי מקשו נימא כיון שהתקין שיהיו מקבלין העדית כל היום פי' היו מקבלין אפי' אם יבואו אחר המנחה והיו עושים יום אחד דוקא דהא כל היום קא'. וא"כ כשהיו עושים שני ימים כגון אם יבואו עד למחר יהיה היום קודש ולמחר קודש מספק ושתי קדושות וכו' וק"ל.

## דף ו.

**גמ'** אמר רבא מת ביום טוב ראשון יתעסקו בו עממים וכו' משמע שאם לא נמצאו עממים יהיה מוטל בלא קבורה הגם דקי"ל (מגילה ג' ע"ב) דגדול כבוד הבריות שדוחה את ל"ת שבתורה, אין כאן קושיא כלל חדא דדוקא כי התם כגון זקן ואינו לפי כבודו כדפירש"י שם שיש לו בזיון. אבל הכא שהוא עדיין מונח בכבודו בביתו זהו כבודו, ועוד דהכא לאו בעידנא דמעקר ללאו קא מקיים עשה וק"ל.

**שם** ואפי' בשני ימים טובים של ר"ה וכו'. אף דס"ל לרבא לעיל דקדושה אחת היא וכמו שהוכח מי לא מודה ריב"ז וכו' וכ"ש לפי' שם דהעיקר הוא השני ומונין ממנו, מ"מ לענין מת אזלינן בתר רוב השנים שהיו באים העדים קודם מנחה ואין כאן אלא יום אחד, אלא דהרחוקים היו חוששין שמא עשו גם בב"ד שני ימים בקדושה אחת לכך גם הם עושים שני ימים בקדושה אחת אבל אינם מונים כ"א מיום ראשון לענין המועדות דאזלינן בתר רוב השנים ולהכי לענין מת נמי אזלי' ביה הכי וק"ל.

**שם** נהרדעי אמרי וכו' דלמא מעברי ליה לאלול וכו' נ"ל לפרש דקיימי נהרדעי אמאי דאמרי לעיל רב אדא ורב שלמן מהרה יבנה בה"מ ותחזור תקנה ראשונה שאם יבואו העדים מן המנחה ולמעלה עושין אותו היום קדש ולמחר קדש שמקדשין בו החדש ושני ימים כיום ארוך להכי אסורה אף בזמן הזה, ומשו"ה באו להרדעי לטעון ע"ז ולו' דלזה לא חיישינן בזמן הזה אטו יבנה המקדש וכו' ויבואו העדים אחר המנחה וכו' ומשום הא לא חיישי' גם בזמן הזה לגזור גזירה זו דרחוק רחוק מי ימצאנו דהא אמר ר' חנינא מימות עזרא לא מצינו אלול מעובר ולא ס"ל כרב ושמואל דאסרי הביצה לבני בבל שהרי נהרדעי קיימי אדברי רבא דלעיל מניה דקאמר משא"כ בביצה דקאי לבני בבל דומיא

דדבריו הראשונים דקאי אשני י"ש של גליות לענין מת בראשון וכו' וקאמר משא"כ בביצה ולהכי באו נהרדעי לו' דביצה נמי מותרת אף לבני בבל דמאי דעתך דלמא מעברי ליה להכי חיישינן ועבדינן שני ימים אם משום זה אינם אלא מספק דהא לא מצינו אלול מעובר ולא מצינו שעשו בב"ד שני ימים דנימא דהוי קדושה אחת שנהגו בה כבר ולכך גם אנחנו נעשה כך וזו היא סברת רש"י זל' וכוונתו במאי דפירש מאי דעתך לאוסרה לרחוקים מב"ד דלמא מעברי ליה לאלול כתקנה הראשונה למנות מיום שני וכו' אם לא באו עד אחר המנחה וא"כ אסורה הביצה כן ניחוש היום, לא חיישי' דלא מצינו אלול מעובר זו היא סברת נהרדעי אבל רב ושמואל סברי אף דלא מצינו אלול מעובר מ"מ בני בבל הוו חיישי לשמא לאותה שנה שאירע בה הקלקול שעשו שני ימים כיומא אריכתא עי' מהר"ם שיף מ"ש בתוס' ד"ה מי לא מודה וקבעום עליהם חובה משעת הקלקול לעשות שני ימים כיומא אריכתא עד היום הזה ורב ונהרדעי פליגי כמו שמוכח מפרכת הש"ס דלקמן בסמוך דפריך והא אמרי נהרדעי ביצה מותרת הרי הש"ס מפרש כדברי נהרדעי דגם לבני בבל קאמר דהביצה מותרת וק"ל:

**שם** אמר מר זוטרא לא אמרן אלא דאשתהי וכו' נר' לו' דר"ל דנשתהא בחוליו או משמת כגון שמת מאתמול ולא היה אפשר לקוברו ע"י עממים עי' בהגהות אשירי וברבינו אשר אלא דמספקא לי אם מת בשני וסמך לו שבת אי אמרי' כיון דעדיין לא אשתהי השתא לא חיישינן ליום אחר דמ"מ הא היום דמחללת עליו יו"ט לא אשתהי וליכא סרחון בו ביום או דלמא דטעמא הוי משום בזיון דגדול כבוד הבריות והא נמי הא קחזינן דיש לו בזיון למחר אם אין נקבר היום. ומלשון רש"י ז"ל דקאמר ומתייירא שלא יסריח נ"ל שאין ראיה דנוכל לו' דכוונתו דאשתהי ומתייירא שמא יסריח היום אבל לעולם אימא לך שאין חוששין מהיום ליומא אחרינא. אלא דראיתי בשבת קל"ט ע"ב בעובדא דבי כנישתא דמעון והובאה בהרא"ש ובהר"ן ז"ל דמשמע להדיא דגם בזה אם ישתהא למחר משום שבת יתעסקו בו ישראל בשני ע"ש ודו"ק.

**רש"י** בד"ה אמר רבא מת ביו"ט ראשין וכו' מת המוטל לקבור אם יו"ט ראשון הוא וכו' נ"ל לו' דרש"י ז"ל אזיל לשיטתיה דבשבת קל"ט ע"ב סי' הא דקאמר רבא מת ביו"ט א' דוקא באשתהי כגון שמת בשבת שלפניו עי' בהרא"ש סי' ה' ולהכי פירש כאן מת המוטל וכו' דהיינו שמת מקודם לזה ונשתהא בזה הוא דקא' רבא דביו"ט א' יתעסקו עממין דבזה גם רב אשי מודה למר זוטרא ולא פליג עליה אלא ביו"ט ב'. ונ"ל דלפי פירושו בשיטת רב אשי אתי שפיר הא דקא' בדברי רבא מת ביו"ט א' מת ביו"ט ב' דשני פעמים הזכיר מת ולא סגי ליה באחד משום דמת השני אינו דומיא דראשון דהראשון

הוא פירושו מת המוטל ומת השני פירושו אפי' מת ביו"ט שני דלא אשתהי לדעת רב אשי שהוא בעל הש"ס. עי' להרב ב"ח א"ח סימן תקפ"ו ולהרב בני שמואל.

**רש"י** ד"ה דאיכא חברי אומא וכו' והאי גלימא וכו' נר' מדבריו ז"ל דנטר מלפרש זה בדברי ר אשי בעל מימרא זו עד לכאן בדברי רבינא נראה מתוך פירושו ז"ל דהא דקא' רבינא והאידנא דאיכא וכו' לא קאי אלא על הא דאמר רב אשי ואפי' למיגז ליה גלימא ולמיגז ליה אסא על זה קאמר רבינא דהאידנא דאיכא חברי חיישינן למעבד דבר דלאו לצורך כל כך והא דפירש"י בסמוך לזה וז"ל ואם יראו אותם מקברים מתיהם יכופו וכו' ר"ל שרואים אותם צרכי קבו' דהיינו לכבוד המת כדי שיקברוהו יכופו וכו' אלא דיש להתבונן דמנ"ל לרש"י לפרש כן. וי"ל דדייק ליה רש"י מדלא קאמר רבינא אמר האידנא וכו' שהרי רבינא תלמיד רש"י הוה והיו החברים בימיהם בשנים אלא ודאי לא פליג על עיקר דבריו, ועוד שאין להרחיק פלוגתם כל כך, ועוד דהו"ל לו' רבינא אמר משהינן ליה משום חברי אלא מוכרח דלא פליג על עיקר דבריו ובזה נמי אתי שפיר דלא פליג על רבא בעל המימרא ואפשר שגם רב אשי ס"ל הכי אלא דמצד הדין קאמר כחול שוויוה רבנן אפי' למיגז וכו' אבל מצד אחר גם הוא מודה דחיישינן. וראיתי להר"ן ז"ל בפי' על הרי"ף ז"ל תנא אהכא קאי דכתב דרש"י בפרק משקין פי' דדוקא הני לפי שטרחותן מזער אבל לחצוב לו קבר שטרחתו מרובה לא שרי וכו' ע"ש. ומיירי הכא שיש לו קבר כן שכן היו נוהגין לזמן לצורך מתים כדפירש"י במועד קטן ח' ע"ש ע"ב וחפשתי שם ברש"י ולא מצאתי דבר מזה כלל, והמעיין בדברי התוס' שם ד"ה אין חופרין יראה שזה דעת יש מפרשים שהביאו התוס' שם וטע' דגלימא ואסא משום שלא ימצא עשוי מערב יו"ט ע"ש ועי' מהר"ם שי"ף ומדברי רש"י בדבור זה מוכח דלא סבר לה מר להא דיש מפרשים שהרי כתב האי יתעסקו בו ישראל היינו חציבת קבר וחתוך תכריכין וכו' ע"ש.

**שם** למיגז ליה אסא, פירש"י אשר על הרי"ף ז"ל אסא הדף היו מניחין על מיטת המת לכבוד ע"כ. וכן איתא בפרק בנות כותים לו' ע"ב לז' ע"א במעשה דשילא ורב אשי דחזו דפרחא אסא מהאי פוריא להאי פוריא ע"ש, דנ"ל דמזה נתפשט המנהג במדינות אלו אוראן ואגפיה להניח על המטה של מת אגודות של שושנים.

**תוס'** מימות עזרא ואילך וכו' וא"ת והא אמרינן בעירובין דר' יוסי וכו' אע"ג דמרישא דמתני' משמע דשני קדושות הן דהא קא' ר"י ר"ה שהיה ירא שמא תתעבר מערב אדם שני עירובין, אלא דחכמים דהיינו ר' יוסי לא הודו לו כדאיתא בש"ס התם מ"מ קשיא להו לתוס' לו' דהא דנהרדעי תנאי היא ולא אתיא כרבי יוסי דהיינו חכמים דלא הודו לרבי יהודה וק"ל.

**יום** ב' לגבי מת כחול שויוה רבנן אפי' למיגז וכו' ותימא דבמועד קטן אמרי' אין חופרין כופין במועד וכו'. קשה לי דלמה נטרו קושיא זו עד לכאן בדברי רב אשי ולא הקשו קושיא זו תכף ומיד לעיל מזה בדברי רבא דקא' ביו"ט ב' יתעסקו בו ישראל. וי"ל דלרבא לא קשיא לן מידי דנימא הא דקא' יתעסקו בו ישראל דהיינו חתוך ותכריכין ביד ולא בכלי וכיוצא בזה מדברים דלית בהו איסורא דאורייתא אבל חציבת הקבר אין הכי נמי דאין עושין לו זה. אבל אדברי רב אשי דקאמר דכחול שוויוה רבנן ועוד קאמר ואפילו למיגז וכו' דמשמע כל דבר הצריך לו כגון חציבת הקבר ודאי עבדינן ליה וכדכתב רש"י ד"ה דאיכא חברי ע"ש. ועי' תוס' מו"ק ט' ע"א ד"ה אין חופרין כוכין במועד וק"ל.

**שם ד"ה** והאידנא דאיכא חברי וכו'. ואין צריך מנין אחר להתירו דכיון דזה הטעם אינו אלא משים חששא ועברה החששה וכו'. עי' להרא"ש ז"ל בפסקין סי' ה' ועי' בהרב קרבן נתנאל במה שציין אות לג' ועי' פר"ח ביו"ד סי קט"ז ע"ש.

**שם גמ'**. רבינא הוה יתיב קמיה דרב אשי וכו' מי לא אמר רבא מניח אדם עירובי תבשילין ומתניה וכו'. יש לדקדק הא האידנא ידעינן בקביעא דירחא ועיקר הוא הראשון והא דעושין שני ימים אינו אלא משום דשלחו מתם הזהרו במנהג אבותיכם בידכם כדלעיל דף ע"ב וא"כ מה שייך להתנות בדבר דידעינן ביה שהיום קדש ולמחר חול אלא משום מנהגא. ואפשר לו' דודאי ידעי' דיום הראשין הוא העיקר ויום שני אינו אלא משום מנהג והא דצריך להתנות אינו אלא משום דלא ליתי לזלזולי ביה דכשרואים מבשלים ביו"ט לשבת בלא עירוב להכי הצריכו חכמים תנאי שבדבר זה יהיה ניכר שיום שני שוה לראשון, ועוד שמא נשכח סוד העיבור כדאמרינן לעיל ויהיה צריך תנאי מן הדין וק"ל.

**שם גמ'**. אפרוח שנולד ביו"ט רב אמר אסור וכו'. יש לדקדק לפי דבריו לפלוג במתניתין באפרוח ולשמועינן תנא דב"ה אוסרים אפי' בזה דסלקא דעתין לו' הואיל כסברת שמואל דהוי רבותא טפי. וי"ל דהא לעיל ד' ע"א אסיק תלמודא דרב אית ליה הכנה דרבה וא"כ טעמא דפלוגתא דב"ש וב"ה דמתני' תליא בהכנה וזה לא שייך באפרוח שנולד ביו"ט וק"ל.

**שם ושמואל** ואי תימא ר' יוחנן אמר מותר הואיל ומתיר עצמו בשחיטה. נ"ל לו' הגם דר' יוחנן סובר דאיסור ביצה לב"ה דקאמרי לא תאכל הוא משום גזרת משקין שזבו כדאיתא לעיל ג' ע"א אפשר לומר דגם לגבי איסור משקין שזבו מהני לן האי טע' דהואיל ומתיר עצמו לשחיטה איתקן נמי לענין איסור משקין שזבו. ועוד י"ל דבאפרוח שנולד לא שייך טעם משקין שזבו, אלא אם מהאוכל יצא מאכל דהיינו לאחר דיצא המאכל ממנו דהיינו המשקה עדיין שם אוכל עליו כגון ענבים שיצא מהן משקה ועדיין הם ראויים למאכל

וכגון הביצה שיצאה מן התרנגולת אבל באפרוח שנולד מן הביצה לאחר יציאת האפרוח לא נשאר שם שום אוכל והביצה נתהוית כולה אפרוח ולהכי לא דמי למשקין שזבו ועוד שאין דמיונם עולה יפה שזה דומם וזה בעל חי ואין לאסור משום משקין שזבו אלא דוקא בדבר מאכל דומיא דמשקין שזבו וביצה אבל בעלי חיים לא וכמ"ש התוס' לקמן ואו' ע"ב ד"ה עגל שנולד ביו"ט לענין נולד ע"ש.

**שם תוס'** הואיל ומתיר עצמו בשחיטה בא"ד ותימא וכו' אילולי דבריהם ז"ל הייתי אומר דר' יוחנן סבר לה בשבת כר' שמעין וביו"ט כר' יהודה וכדאיתא בשבת קנ"ז ע"א ר' יוחנן סתמא אשכח וסבירא ליה כרב נחמן לעיל ב' ובהכי אתי שפיר הא דמשמע הכא ובשבת מ"ה ע"ב קאמר בהדיא דר"י כרבי יהודה ובשבת קנז' סבר לה מר כר"ש וק"ל.

**שם אפרוח** שנולד ביו"ט. נר' לו' דאתרמי שנפתחו עיניו וכו' עי' בהר"ן ובהרא"ש ז"ל ונר' מדברי התוס' דלכ"ע בין לרב בין לשמואל ור' יוחנן אית להו כר' אליעזר ב"י משום דקי"ל משנת רבי קב ונקי ושמואל ור' יוחנן סברי דלא אסר ר' אליעזר ב"י אלא משום דלא נפתחו עיניו דאסור משום השורץ על הארץ אבל אי אתרמי דנפתתו עיניו דליכא האי טעמא מותר ולית ביה איסור מוקצה והאי דקאמר ר' אליעזר ב"י אף בחול אסור משום דתנא קמא קאמר שנולד ביו"ט אסור קאמר הוא דאף שנולד בחול אסור מטעמא אחרינא משום השרץ השורץ וכו' ואין חילוק בין יו"ט לחול מהאי טעמא אבל אי ליכא האי טעמא מותר בכל יום ולית בו איסור מוקצה. ורב סבר דביו"ט אסור משום מוקצה אף דאתרמי שנפתתו עיניו לר' אליעזר ב"י והכי דייק לישניה דקא אף בחול אסור משמע דביו"ט אסור משום כדקא' תנא קמא אלא דפליג עליה בזה דמשמע דלתנא קמא דבחול מותר להכי קאמר דאף בחול אסור מטע' אחרינא וק"ל. (ועי' ש"ע יו"ד סי' טו' סעיף א'):

**שם ד"ה** הואיל ומתיר עצמו בשחיטה בסו"ד א"כ אפי' לר"ש דלית ליה מוקצה מודה בהאי מוקצה דהוי כמו גרוגרות דמודה בהם ר"ש כדמוכח בשבת מ"ה ע"ש. ועי' בתוס' שם בשבת ד"ה דאית ביה ביצת אפרוח. וק' לי דא"כ מאי פרכי ליה לרב וכי מה בין זה לעגל שנולד דשאני ביצת אפרוח דהוי כמו גרוגרות וצימוקים דחמירי גם לר"ש. ויש לו' דפרכי ליה הכי משים דהוו ידעי דטעמא דרב הוא משום מוקצה דפסיק כר' יהודה דאית ליה מוקצה כדאיתא בשבת קנו' ע"ב דקא' שם ואף רב סבר דהלכה כר' יהודה ע"ש ומשום הכי קא מקשו ליה שפיר דמה בין זה לעגל וכו' וכוונתם לו' דהא התם היינו טעמא דמותר משום דהואיל ומתיר עצמו בשחיטה והוא השיב להם דלא.

**שם ד"ה** וכי מה בין זה לעגל בסו"ד והכא מיירי בלא כלו לו חדשיו עד היום וא"כ וכו' הואיל ובין השמשות לא הוי חזי ע"כ. ק' לי דמאי דעתייהו של התוס' בזה שאם דעתם

שהחדשים יהיו שלמים מיום אל יום ועוד היום לא אמרינן מקצת היום ככולו א"כ אמאי קא' הואיל ובין השמשות לא חזי הא אפי' היום לא חזי עד תשלום היום ואי סברי דאמרי' דמקצת היום ככולו א"כ כיון דנכנס מקצת היום הרי הוא כאלו עבר היום כולו ובאותו מקצת נמי חזי לשחיטי' וא"כ בין השמשות מאי קחשבת ליה אי מיום שעבר א"כ אין לו' בזה הואיל ואיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולי יומא דמגו לשעבר לא אמרי' כמ"ש התוס' לעיל דף ד' ע"א ד"ה ניחא קסבר רב קדושה אחת ע"ש ואי' להבא מיום של מחר הרי כיון שנכנס היום ראוי לישחט דמקצת היום ככולו. וי"ל דלעולם חיישינן לשמא הוא להבא ומקצת היום ככולו ומ"מ כיון דלא נשלם זמנו בסוף גבול היום שעבר אלא עד שיכנס מקצת מהיום שיבוא א"כ בנקודת התחלת היום הרי אינו ראוי לישחט והיינו דקאמרי התוס' ובין השמשות לא חזי דהיינו בנקודת ההתחלה של היום. והנה במ"ש יש לתרץ קושית מהרש"א ז"ל שהקשה דתקשי לי מעגל שנולד קודם יו"ט ולא כלו חדשיו ויום ח' שלו הוא ביו"ט דהשתא לא הוי מוכן דבין השמשות לא הוי חזי ע"ש דלפי מ"ש אתי שפיר דהא התם לא אסר הכתוב אלא שבעה כדכתיב שבעת ימים יהיה תחת אמו וכשיושלמו שבעת ימים מיום הח' והלאה וכו'. הרי דעיקר הקפידה הוא שבעת ימים ובהתחלת נקודת יום השמיני מותר ולא בעינן מקצת יום שמיני ולהכי בין השמשות של קודם יום השמיני ממה נפשך מיום שתרצה לצרפו עמו הרי זה מותר דאי חשב' ליה מיום השביעי א"כ אין לומר בזה כיון שהוקצה לבין השמשות הוקצה לכולי יומא דמגו לשעבר לא אמרי'. ואי חשבת ליה מיום השמיני וכבר עבר וחלף הלך לו יום השביעי הרי הוא מיד בתחלת נקודה של יום השמיני הותר ולא נאסר מעולם במקצת יום שתאמר כיון דאתקצאי לבין השמשות אתקצאי לכולי יומא ודוק' כי נכון הוא עי' שבת קנו' בעובדא דרב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע.

**שם ד"ה** השתא מוכן לאדם וכו' ותימא היכי הוי מוכן וכו' נר' מדבריהם דלא סברי מרנן להאי יש חולקים שהביא הר"ן ז"ל לעיל בפירושא דהכנה דרבה ד"ה הילכך לדידן וכו' דכתבו ז"ל דכיון דאילו אית ליה חולה בתוך ביתו חזו אפי' לבריא באומצא.

**שם בא"ד** על כן נראה להרר"י דגרס אם לא היתה נבלה מעיו"ט. ולא נר' וכו' אפשר ליישב דעת הר"י ז"ל דגם הוא אזיל ומודה דהא דתנן מחתכין את הדלועין וכו' בשבת קא עסיק תנא דהא בשבת מיתניא לה והוד דהכי מוכח מש"ס לעיל ב' ע"ב כאשר הוכיחו התוס' ז"ל וזה נראה בעליל ואין לטעות בזה ח"ו אלא דהוא ז"ל סובר לפי גרסתו דת"ק קאמר מחתכין את הדלועין וכו' שהוא ר' שמעון ור' שמעון ודאי סובר דמחתכין וכו' בשבת והוא הדין ביו"ט דלית ליה מוקצה אלא שהוא עסיק בשבת ועל זה קא' רבי יהודה

אף ביו"ט אם לא היתה נבלה מעיו"ט אסורה וכ"ש בשבת והש"ס קא' לעיל ב' דרבי' הקדוש דסתם לן כר"ש לא סתם לן אלא במאי דקא עסיק ביה ר' שמעון דהיינו בשבת דהא לא קא' הלכה כר"ש אלא הביא מתניתין כצורתה דהיא מיתניא בשבת ובסתמא אחרינא סתם כר"י ג"כ במאי דקא עסיק ר"י דהיינו ביו"ט אע"ג דר"י לא חלק מ"מ הוא לא סתם כוותיה אלא ביו"ט דקא עסיק ביה רבי יהודה וק"ל.

**שם בא"ד** ותימא הא דתנן בשבת אין נותנין כלי וכו' ואין נאותין ממנו וכו' והתם וכו' לא שייך לרבות יו"ט וכו' ר"ל דבעינן שמן מ"ל שבת מ"ל יו"ט כיון דהוקצה לשעת הדלקה. ותירצו דהתם נמי מרבינן אע"פ שכבה הוא כבר אסור אחרי כן לפי שאינו מן המוכן והיינו ודאי כר' יהודה דלר"ש הא קאמר בש"ס בשבת מ"ה ע"א אין מוקצה לר' שמעון אלא שמן שבנר בשעה שהוא דולק ורוצה לומר שמן המטפטף מן הנר כאשר הוכיחו פירוש הזה התוס' שבת מ"ב ע"ב ד"ה ואין נאותין ממנו וא"כ אחר שכבה כבר מותר אלא על כרחך לר' יהודה אתיא וכאן מוחלפת שיטתם ממה שכתבו התם בדבור הנז' דאיכא לאוקמא להאי מתני' דקתני אין נאותין ממנו כר"ש ופי' אין נאותין ממנו בשעה שהנר דולק ע"ש. ולפי דבריהם שבכאן אתיא האי סתמא כר"י והיינו בשבת וא"כ מאי האי דקאמר לעיל ב' ע"א גבי שבת סתם לן תנא כר"ש כבר הקשו התוס' לעיל ב' ד"ה גבי שבת בכעין זה ותירצו דמ"מ האי סתמא דמחתכין את הדלועין עדיפא ליה לש"ס משום דנשנית לבסוף בפרק מי שהחשיך דף קנו' ע"ב.

**גמ'** אלא עם יציאתה נגמרה ומותרת ביו"ט הא במעי אמה וכו'. עי' תוס' לעיל ב' ע"ב ד"ה מלתא דלא שכיחא היא ע"ש.

**שם אלא** עם יציאתה נגמרה ומותרת ביו"ט וכמו שפירש"י דאסורה משום הכנה ופריך הא הניא בהפך וכי תימא קמ"ל בברייתא מאי דלא אשמועינן פירוש מה ששייר במתני' כדפירשו התוס' דקתני בנולדה מחלוקת וס"ל לב"ה שאסורה משום הכנה וב"ש מתירין ומה ששייר במתני' דהיינו נמצאו במעי אמם גמורות קתני בברייתא דנמצאו במעי אמם ג"כ אינם מותרות אלא אליבא דב"ש דמתירין בנולדה אבל לב"ה גם בזה אסורה וזהו חידוש שחידשה לנו ברייתא הנז' דאי לא קתני הכי הוה אמינא דבמעי אמן כ"ע מודו דמותר וכמ"ש התוס' לעיל ב' ד"ה מילתא דלא שכיחא ע"ש משום הכי אשמועינן תנא דברייתא דבמעי אמן נמי אין היתר אלא לדעת המתירין במתניתין והיינו שייכא דלב"ש דוקא ולא לב"ה ובכלל מחלוקת דמתני' היא. ופריך הא נמי תניא ולא חיישינן לטעות זה דתנן ביצה שנולדה וכו' ומדאפליגו בנולדה משמע דבמעי אמן כ"ע מודו דשרי. דאי לא תימא הכי לפלוג בנמצאת ולאשמועי' כחה דב"ה מאי איכא לך לו' כחה דהיתירא

עדיף לפלוג בתרוייהו כדפריך לעיל ב' ע"ב אלא ודאי בנמצאת כ"ע מודו דמותר וקשיא לרב דאסר. וכי תימא ב"ה אפי' במעי אמן אסרי וסברא פשוטה היא דמאי שנא נולדה משנמצאת דהכל אית ביה טעמא דהכנה דמאתמול גמרה לה ולהכי אשמועינן נולדה לאשמועינן כת דהיתירא לא כן האיסור סברא הוא ודאי לא חיישינן לטעות לומר לב"ה שיתירו בזה דסברא פשוטה היא. לפי זה מני מתניתא דהשוחט לא ב"ש דמילתא דפשיטא היא. בשלמא לעיל אמרינן דעיקר חידושיה הוא לו' דגם במעי אמן אינם מותרים אלא אליבא דמתירין בנולדה ולא ב"ה. אבל השתא דאמרת סברא פשוטה היא לב"ה דודאי אסור מכח מתני' דידן מתני' מני לא ב"ש ולא ב"ה ודוק כי נכון הוא.

**שם אמר** רב ביצה עם יציאתה וכו' אלא עם יציאתה נגמרה ומותרת ביו"ט וכו'. עי' פירוש רש"י ז"ל ותוס' ז"ל וגרסתם והנה אמרו רז"ל כל פשטייא בישין ופשטייא דאורייתא טבין. על כן הנני כותב לפניך קורא נעים מה שנלע"ד בפירוש השמעתתא הזאת שהיא קשה להולמה ונ"ל שכך יש לפרש הילוך השקלא וטריא בס"ד אלא עם יציאתה נגמרה ומותרת ביו"ט ור"ל משום דביצה לא נגמרה אלא עם יציאתה והיציאה היתה בי"ט להכי מותרת אם נולדה ביו"ט דדוקא אם יהיה הגמר שלה בשבת הוא דאסורה וכמו שכתב הר"ן לעיל ב' ע"ב בסו"ד ואוקמה רבה בעומדת לאכילה ע"ש ופליג רב על רבה בהא דאף דס"ל איסור הכנה דרבה היינו לו' דאית ליה הכנה דבידי שמים מיקריא הכנת ונ"מ אם נולדה בשבת אסורה ביו"ט משום הכנה. וכן נמי אם נמצאת במעי אמה ביו"ט אחר השבת דלית בה כ"א הכנת השבת דוקא דליכא יציאה ביו"ט אסורה משום הכנה. אבל נולדה ביו"ט דגמר שלה נמי ביו"ט הוה ליה כזה וזה גורם שמותר נמצא דבמעי אמה אסורה ולהכי פריך והתניא השוחט וכו' דבשלמא מתני' איכא לאוקמה בתרנגולת העומדת לגדל ביצים אבל ברייתא לא שייך לאוקמה הכי. דאי הכי היכי מצי שחיט לה ומשמע אף ביו"ט אחר השבת דסתמא קתני. ועוד דאי ביו"ט דעלמא פשיטא דמותר דהיכי סלקא דעתין לאסור הא הויא גזירה לגזירה כדכתב רש"י ותוס' לעיל ב' ע"ב ע"ש ומשני וכי תימא קמ"ל בברייתא פירוש מה דשייר במתני' דאיירי בעומדת לגדל אשמועינן בברי בברייתא דברייתא נמי בעומדת לגדל ואשמעינן ברייתא אליבא דב"ש דלית להו מוקצה ולהכי יכול לשחוט תרנגול העומדת לגדל. ועוד אשמועינן דלית להו הכנה ולהכי מותר בנמצאים הא נמי תנינא וכו'. ועד כאן לא פליגי ב"ש וב"ה אלא בנולדה ובודאי בעומדת לאכילה, דאי בעומדת לגדל ביצים לפליגו בתרנגולת גופה כדפריך הש"ש לעיל לרב נחמן אלא ודאי בעומדת לאכילה וסברי ב"ה דאסורה אפי' נולדה ביו"ט וקשיא לרב וכי תימא ב"ה אפי' במעי אמן אסרי ר"ל דלעולם מתני' בעומדת לגדל ביצים דבזה ס"ל

לב"ה שאסורה ואפי' במעי אמה ר"ל אפי' בתרנגולת נמי העומדת לאכילה סברי דאסורה משום מוקצה ור"ל בין בנולדת בי"ט מתרנגולת העומדת לגדל ביצים דלית בה משום הכנה כיון דנגמרת היום בי"ט מ"מ אסורה משום נולד בין בנמצאת בתרנגולת העומדת לאכילה ששחטה היום אסורה משום הכנה דמאתמול נגמרה לה בכל ענין אסרו ב"ה והא דקתני נולדה להודיעך כחן דב"ש וכמו דלרב נחמן לעיל ב' דפריך עליו ולפלוג בתרוייהו שאין לו סתירה מזה הגם שהוא דוחק מ"מ אין לסתור דבריו מכח זה הכא נמי נימא כאן עדיין קשה מני מתניתא לא ב"ש משום דלב"ש מלתא דפשיטי היא דמצי למשחט ולמיכל דהא אמרת דמתני' דקתני נולדה להודיעך כחן דב"ש דאפילו הכי מותרת וא"כ ברייתא אי לסברת ב"ש פשיטא. ועוד דנר' מהברייתא דקתני השוחט הא נולדה אסורה. ולא לב"ה דהא אמרת דלב ב"ה במעי אמן אסורה זדוק'. כן נ"ל נכון לפ' סוגיית הש"ס ועי' מהר"ם מלובלין:

**שם מאי** עם יציאתה נגמרה וכו' קשה נימא דה"ק דעם יציאתה נגמרה ולהכי אם אמה נטרפה שנולדה ואחר שנטרפה אסורה ולא תימא מאתמול כבר גמרה לה ולהכי קא' עם יציאתה נגמרה וא"כ נגמרה באיסור ולהכי בין אם נולדה או נשחטה ונמצאת בה ביצה גמורה אסורה משום דעם יציאתה נגמרת וכדאי' בעדיות פ"ה משנה א' עי' בפי' הראב"ד שם ועי' ש"ע י"ד סי' כו' ס"ג. ויש לומר דא"כ מאי קמ"ל רב בזה משנה היא מפורשת דגם בביצת נבילה שכיוצא בה נמכרת בשוק אוסרים ב"ה וכ"ש בנטרפה הגם שמיד נשחטה עי' ש"ך י"ד סי' הנז' ס"ק ח' או מיד נולדה עי' ב"י י"ד ס' פ"ו מ"ש משם הרשב"א בחידושיו. אלא דעדיין קשה לי נימא דבזה אשמועינן דעם יציאתה נגמרה וא"כ הגמר באיסור ואסורה מן התורה דזה לא שמעינן לה ממתני' מביצת נבילה ולשיטת התוס' לעיל ד' ע"א ד"ה אלא בהכנה דכתבו בתירוצם הא' דטעמא דנולדה בשבת אסורה בי"ט לרב משום כשנולדה בשבת הרי זו הכנה דגם בשעת לידה שייך הכנה ע"ש אפשר לו' א"כ מהתם שמעי' לה מדאסר בי"ט ביצה שנולדה בשבת היינו טעמא משום דעם יציאתה נגמרה והויא הכנה וא"כ הא תו למה לי אבל לפי תי' הב' שם הדרא קושיא לדוכתה.

**שם מאי** עם יציאתה נגמרה וכו' קשה לי לפי מה שפירשו התוס' לעיל ד' ע"א בתירוצם הא' ד"ה אלא בהכנה דרבה וכו' וז"ל וי"ל דמ"מ כשנולדה בשבת הרי זו הכנה דגם בשעת לידה שייך הכנה ע"כ ע"ש. א"כ נימא רב טעמא דידיה קמ"ל דהוה ס"ד דמשום לידה לא הוי גמר ולא הויא ביה הכנה שהרי ביצה דמתילדא האידנא מאתמול גמרה לה ולכך ביצה עם יציאתה נגמרה ולהכי גם בשעת לידה שייך הכנה ומשום הכי אם נולדה בשבת

אסור בי"ט. וי"ל דכוונת התוס' לו' הגם דכל גומרה מאתמול ולא עביד היום מידי שום גמר כלל מ"מ כיון שנולדה בו שהיתה נכסית ונגלית עתה גם בזה הויא הכנה ולפ"ז למה צריך לו עם יציאתה נגמרה דאם לאשמועינן טעמא דידיה לא צריך לזה וק"ל.

**שם למאי** נ"מ למקח וממכר וכו' נ"ל דהוי מצי לו' עם יציאתה נגמרה וצריבן ביצה במעי אמה אין צריבן ואפי' אמר ביעי למאן סתם ודאי אדעתא דביצים שנולדו דצריבן דהא הני דשחוטה לא שכיחי ואם יהב ליה ביעי דשחוטה צריך למיתב ליה דביני ביני אלא דעדיפא מינה נקט דפעמים מקח נמי איכא וכעובדא דרבי אמי ובזה אתנח לן מאי דקשה לן לקמן בפרכת פשיטא ומשני מהו דתימא האי לאכילה קא בעי להו והאי דאמר דשריא משום דצריבן ולמאי נ"מ למיתבא ליה ביני ביני קמ"ל דקשיא לן דבאמת נימא הכי והמוציא מחבירו עליו הראיה אבל לפמ"ש אתי שפיר דאי להכי הוא דאתא משום דצריבן אפי' אמר ביעי למאן בסתם הוי דינא הכי אלא מדאמר לישנא יתירתא מוכא דבעי להו לאפרוחים.

**שם רש"י** ד"ה בי"ט וה"ק יצתה ודאי מבע"י מותר כי ודאי הוא דנגמרה בחול אבל לא יצתה וכו' ואסורה משום הכנה לשונו מגומגם קצת חדא מאי קא' ודאי מבע"י הרי כל אדם חזו בו שנולדה בחול ומאי מבע"י דקא' ואי לישנא דודאי קאי אמותר הו"ל למסמכינהו ולו' מבע"י ודאי מותר עם שעם כ"ז לישנא דמבע"י עדיין עמוס הוא. ועוד מאי קא מסיים ואסורה משום הכנה וכמו שנתקשה בזה מהרש"ל בספרו חכמת שלמה ועי' להרב מהר"ם שיף. ועוד דלפי פירושו מאי מקשה ומדייק בש"ס הא במעי אמה אסורה לאכלה בי"ט נימא דהכי תידוק הא יצתה בי"ט אסורה ודוק' שיצתה בחול מבע"י הוא דמותר בי"ט. מכל זה נראה לפרש דברי רש"י ז"ל דה"ק הש"ס עם יציאתה נגמרה ומותרת וכו' ר"ל בביצה שנולדה בשבת עסקי' וקאמר דמותר לאכלה בי"ט של אחריו ולית בה איסור הכנה והיינו דקא' רש"י ז"ל בי"ט וה"ק יצתה ור"ל יצתה בשבת ודאי מבע"י ומותר ור"ל הגם שנולדה בשבת ודאי מבע"י ר"ל ודאי נגמרה מבע"י דמאתמול כמו שאמר רבה לעיל כל ביצה דמתילדא האידנא מאתמול גמרה לה ולהכי בי"ט שאחריו מותר וכמ"ש התוס' לעיל ד' ע"א בד"ה אלא בהכנה דרבה ע"ש בקושייתם. ואי קשיא לך דלפי פי' זה קשיא דרב אדרב דהא רב קא' לעיל ד' נולדה בזה אסורה בזה איכא לאוקמ' היינו בעומדת לגדל ביצים דאסורה בשבת משום מוקצה ונמצא שבת מכין לי"ט כשיטת התוס' לעיל בד"ה אלא בהכנה דרבה בתרוצם השני אבל בעומדת לאכילה אם נולדה בשבת מותר בשבת וכמו דמוכח מהש"ס לעיל ב' דפריך שבת דעלמא תשתרי ומשני משום גזירה מוכח מהכא דמשום איסור שבת שהוא איסור שחיטה לא יצתה

מתורת אוכל דאיסורא הוא דרביע עלויה כאריה בעלמא הילכך ביצתה לא מיתסרא משום מוקצה וכשיטת הר"ן ז"ל לעיל ב' עי' בהר"ן בפירושו על הרי"ף ד"ה ואיכא למידק ע"ש ולפיכך מותרת למחר בי"ט ומלתא דפשיטא היא כיון דבשבת שריא לגומעה חיה ודאי בי"ט שלאחריו מותר ורב דוקיא הוא דאתא לאשמועינן שאם לא יצתה בשבת ונשחטה התרנגולת בי"ע אסורה משום הכנה דמאתמול גמרה לה ואסורה משום הכנת שבת לי"ט. ופריך והא תניא יכו' ודאי מתניתא איירי בי"ט אחר השבת. דאי בי"ט דעלמא פשיטא מאי קמ"ל עי' לעיל ב' ע"ב רש"י ד"ה והתניא וכו' וא"ת הויא וכו' ועי' מה שפי' הרב מהר"ם שיף דכוונת רש"י דקא' דאסורה משום הכנה דרבה ר"ל משום גזירת הכנה דרבה ע"ש. אין להקשות לפירושו מהא דאמר בש"ס לעיל ב' ע"ב ביצים גמורות במעי אמן מלתא דלא שכיחא היא ולא גזרו בה רבנן דזהו דפריך ליה הש"ס מברייתא דהשוחט תרנגולת ומצא בה ביצים גמורות דמותרות ולא גזרי' בהו וה"ט משום דמילתא דלא שכיחא היא ודוק'.

## דף ז.

**גמ' ביעי** דפחיא למאן יהבו ליה וכו' אמר להו מקח טעות הוא והדר פשיטא מהו דתימא וכו' הקושיא מפורסמת על הש"ס מאי מקשה פשיטא דמעשה שהיה כך היה. והיה נ"ל לו' דקושית פשיטא לא קאי אר' אמי אלא על רב דקא' ביצה עם יציאת וכו' דנ"מ למי שאמר ביעי דפחיא למאן אי יהבו ליה ביעי דשחוטה מקח טעות פשיטא כיון דבפירוש אמר דפחיא והם יהבו ליה ביעי דשחוטה או נימא דקוש' פשי' דמקשה הש"ס הוא על האי דמייתי לן לאשמועינן האי עובדא דר' אמי ולכך תי' ליה מהו דתימא וכו' אלא שראיתי לרש"י ז"ל בד"ה קמ"ל פירש ז"ל קמ"ל ר' אמי דסתם וכו' מוכח שהוא מפ' דקוש' פשי' על רב אמי ולכך נ"ל דהכי כוונת הש"ס להקשות על ר' אמי דלמה צריך לו' מקח טעות הוא דלמה צריך להנחה זו דמקח טעות הוי ודאי דהכי הוא דמאי ס"ד ולא הוי ליה להשיב אלא בטל המקח והדר ולמה צריך לו לרבי אמי להקדים הקדמה זו דהוי מקח טעות ולכך מצי הדר ולכך מקשה פשיטא ומשני:

**שם ההוא** דאמר להו ביעי דפחיא וכו' ההוא דאמר להו ביעי דדברא למאן וכו'. יש להבין דלמה הוצרך הש"ס להביא הני תרי עובדי ולא סגי לן בחד. נ"ל לו' משום דאי ממעשה הראשון דאמר להו ביעי דפחיא הו"א דוקא התם הוי מ"ט משום דאדם לא מקפיד כ"כ בדבר מועט שבין ביעי דפחיא לבין ביעי דשחוטה אי לאכילה בעי להו שהרי גם ביעי דשחוטה אינם רעות אלא דביעי דפחיא יפים ומתוקים מהם וה"ט נמי דהוה סלקא דעתין

מעיקרא לו' דאי לאכילה בעי להו דמחזיר לו דביני ביני ולא אמרי' דהוי מקח טעות כדקי"ל יפות ונמצאו רעות בטל המקח משום דשחוטה נמי יפות נינהו אלא דפחיא יפים ומתוקים מהם. ובזה יש לתרץ תמיהת מהרש"ל ז"ל בחכמת שלמה בהגהותיו שתמה על רש"י בד"ה למתבא ליה דביני ביני ע"ש. וזהו שדקדק רש"י בדבריו מעריב ערבים וכתב אלא שאלו יפים מהם ויחזיר לו דמי מעליותן ע"ש ולהכי כיון דלא מקפיד איניש בהכי משו"ה אמרינן מדהוצרך לו' דפחיא ודאי נתכוון לו' דמגדלין אפרוחים והו"א דדוקא הכא הוא דהדין הוא כך דהוי מקח טעות אף דלא פירש דלגדל קבעי להו ואפילו כבר נתן המעות צריך להחזיר לו מדאמר רבי והדר משמע דצריך להחזיר לו דמיו. אבל בהאי מעשה דביעי דדברא דביצים דדברא גדולים ושמנים יותר מדספנא ואיניש ודאי מקפיד עלייהו נימא דקרוב לו' דלהכי נתכוון ולעולם דלאכילה בעי להו ולא לגדל אפרוחים דאי להכי בעי להו הוה ליה לפרש דבריו וא"כ לא הוה דיינינן ביה מקח טעות אלא למיתב ליה דביני ביני ולהכי מייתי נמי הך עובדא לאשמועי' דגם בזה דן את הדין רב אמי דהוי מקח טעות משום דסתם מאי דאמר דדברא לאפרוחים קבעי להו. ואי אשמועי' האי עובדא בתרייתא הוה אמינא הכא הוא דהוי מקח טעות משום דאמר ביעי דדברא וכל דדבדא לאפרוחי קבעי להו אבל התם לא הוי מקח טעות להכי אשמועי' עובדא קמייתא. ואי תיקשי לך דהדרא קושית מהרש"ל בהאי עובדא בתרייתא כיון דדברא גדולים ושמנים טפי מדספנא הוה להו ממש כיפות ונמצאו רעות דבטל המקח אין זה קושיא דשאני התם דקא' ליה בפירוש יפות והרי נתן לו רעות מה שלא שאל לו שאין משמעות אחר נכנס במשמעות דבריו דאמר יפות אבל הכא בין בעובדא קמייתא בין בעובדא בתרייתא במאי דקא' איכא שתי משמעות דהיינו בעובדא קמייתא דאמר פחיא הנולדים בין דדברא שהם טובים בין דספנא מארע' שהם גרועים דגם אלו דפחיא נינהו וכן בההוא דקא' ביעי דדברא איכא תרי גווני בין הנולדים שהם טובים ושמנים בין דשחוטה דגם אלו דדברא נינהו ולהכי כיון דאלו נתן לו ביעי דשחוטה לא הוי מקח טעות משום דדברא נינהו הגם שהם גרועות כי יהיב ליה דספנא נמי שהם גרועות לא הוי מקח טעות ולהכי אי לאכילה בעי להו לא הוה צריך אלא למיתב ליה דביני ביני ולא הוי מקח טעות אלא משום דמסתמא מאן דבעי דדברא לא בעי להו אלא לאפרוחים וכן בעובדא קמייתא הכי נמי נימא וכדאמרן ודוק.' ולפ"ז יש לפשוט מאי דאיבעיא לן לקמן בצד הראשון דהא אמרינן הכא כפי שיטתינו דהשתא דהאי דקאמר ר' אמי מקח טעות הוא משום דסתם מאן דבעי ביעי דדברא או ביעי דפחיא לאפרוחים קבעי להו ולהכי אי יהבו ליה ביעי דלא מגדלי הוי מ"ט ודוק'. עיין לקמן בסמוך. יש לשאול אם אמר

ביעי דפחיא ויהבו ליה ביעי דספנא או אמר ביעי דדברא ויהבו ליה דשחוטה אי נימא כדאמרן הכא בעובדין הנז' בש"ס דזה לא נתכוון לשאול אלא לגדלם אפרוחים והוי מקח טעות או דילמא דדוקא הכא משום דשינה והמשנה ידו על התחתונה אבל היכא דלא שינה לא הוי מקח טעות. ולכאו' אם אין לי מכזיב נראה דצד השני עיקר ולא מבעיא דלא הוי מקח טעות אלא אפי' אדביני ביני אין צריך להחזיר לו משום דהוה ליה לפרש דבריו מאי קא בעי ומדלא פירש איהו דאפסיד נפשיה שהרי המוכר לא הטעהו דהא כאשר שאל נתן לו ואין עליו כלום, ועי' הרמב"ם ז"ל פרק ט"ז מ"ה מכירה ע"ש, ועי' בסמוך:

## דף ז:

**רש"י ד"ה** שיעורו של זה וכו' להכי לא יליף עי' מה שפי' רש"י בפ' אלו מציאות לב' ע"א ד"ה לומר לך פריקה בחנם בעין מה שפי' כאן ועי' בשיטה מקובצת שם ביאור ס' רש"י ע"ש, וינוח לך כאן, שאור מחמץ משום דחמץ בככותבת דלא תימא דיו וכו'. נ"ל לומר דלא ניחא ליה לפרש ז"ל דשאור אתא לגלויי אחמץ דלא נימא בכזית ברהטא דשמעת' משום דס"ל זל' דאי לזה הוא דאתא לא טרח וכתב קרא להכי דהא כיון לית בו מעשה ליכא מלקות אם לא ביער. וא"כ מה היה הטעות שהיינו עועים לולי דאתא קרא עד שטר וכתב לך קרא לזה אי שלא נימא דגם חמץ בכזית אי משום זה לא צריך משום דגם אם תטעה ותאמר דמוזהר בכזית לא נפיק מינה חורבא. ועוד דאין סברא לומר דהכתוב בא להקל עליו אלא להחמיר עליו ולימא שאור בכזית דלא תימא דיו כדאמרינן במס' מכות על פסוק על פי שנים עדים או שלשה עדים דף ה' ע"ב וזה כלל אמיתי בידינו, וכדכתבו התוס' במס' מוע"ק דן ג' בד"ה שהרי כבר נאמר שדך לא תזרע בא"ד ובמשמעות' דקרא שבא להחמיר ולא להקל וכו' ע"ש. ועי"ל כוונת הש"ס מ"ט דב"ש ר"ל דלא קאמרי דחד שיעורא הוא ושוים נינהו וכמ"ש רש"י דיה א"כ ע"ש:

**והשיב** ע"פ סברת ב"ה דאמרי זה וזה בכזית וה"ה דהוה מצי להשיב על פי ס' ב"ש דסברי דחמץ בככותבת וס' ב"ש היא או כמ"ש רש"י ז"ל דליפי' שיעורא הל"מ ור"ל דשיעור הביעור בפסח בככותבת אבל לא פירשה ההלכה אהיכא קאי ולהכי אי כתב רחמנא חמץ הו"א דהלכתא אחמץ שמפורש בקרא קאי ואי שיעור חד לתרוייהו לכתוב רחמנא חמץ ואנא אמינא דיו לבא מן הדין וכו'. ובזה יש ליישב קוש' התוס' על רש"י, א"נ ס' ב"ש כיון דלא ילפי ביעור מאכילה סברא הוא דנימא דחמץ לחיוב ביעירו צריך ככותבת שהרי הוא חידוש שחידשה בו תורה שאפי' על הראיה יחייב הכתוב ולהכי כל מה שמצינו להחליש האיסור מחלישין דלא מצינו בשום מקום שהזהיר על הראיה בשום

איסור הנאה ולהכי אי לא כתב אלא חמץ הוה אמינא בככותבת והוה ילפינן מניה שאור ולימא דיו.

## דף טו.

**תוס'** ד"ה כל שנאותין בו בחול וכו' ואתי לאתויי תפילין דמשלחין וכו' אבל לא תני לאתויי סנדל המסומר וכו'. כל הרואה דבריהם יתמה במה שאמרו אבל לא תני לאתויי סנדל המסומר דהא סנדל המסומר קתני במתני' דלא כדקתני רישא אבל לא סנדל המסומר ולא נוכל לו' דלא גרסי' לה במתני' דהא בש"ס שקיל וטרי עלה ורש"י גריס לה. לכך נר' לו' דשיטת התוס' היא דמפרשי דר' יהודה הוא דקא' לזה הכלל ופליג את"ק דקא' דמשלחין דוקא לצורך המועד ור' יהודה קאמר כל שנאותין בו בחול כגון תפילין משלחין אותו בי"ט אפי' אין בו צורך מועד כדאמרי' יצאו שבתות וי"ט שהן גופן אות וכקושית ב"י א"ח סי' תקי"ו ע"ש, ומשו"ה סברי התוס' זל' דזה הכלל מאמר ר' יהודה ור' יהודה פליג את"ק ולא הצריך צורך המועד אלא כל דבר שהוא נגמר מלאכתו ומעתה הוא ראוי בחול כגון תפילין וכיוצא משלחין בי"ט דבזה אזלא לה קושית רבי' ב"י ועל פה הנחה זו הוקשה להם ז"ל לפי שיטתם דלמה לא קא' הש"ס דזה הכלל דר' יהודה אתא לאתויי סנדל המסומר נמי כמו תפילין אע"פ שאין נאותין בו בי"ט משלחין אותו, ואהא תירצו דודאי אסור לשלוח סנדל המסומר אליבא דכ"ע דלא דמי לתפילין ודוק' ולא תיקשי לך לפירוש זה מאי אף דקאמר רבי יהודה דמשמע דמודה הוא לת"ק בכל מה שהזכיר אלא שמוסיף אף מנעל לבן, דיש לו' דמאי אף דקא' קאי אמנעל שאינו תפור שאסר ת"ק וכמו שמצינו בפסחים כעין זה דף לו' דקא' ומאי אף אקמייתא קאי ע"ש. ובזה יש ליישב פסק הרמב"ם ז"ל דלא הזכיר סנדל המסומר דיש לו' כמ"ש דהוא סובר זל' דר' יהודה פליג עליה דת"ק והוא בעל המאמר דזה הכלל כמ"ש וקא' כל שנאותין בו בחול דהיינו שהוא נשלמה מלאכתו כגון תפילין וסנדל המסומר וראוי הוא בחול משלחין אותו בי"ט וסבר הרמב"ם זל' דהלכתא כר' יהודה ממה שהתיר רב ששת לסדורי תפילין ביומא טבא והיינו כרבי יהודה וה"ה לסנדל המסומר כיון דראוי ליהנות ממנו בחול ואינו מחלק כחלוק התוס' זל' ורש"י זל'. ולא תיקשי לך לפי' זה ממה שאמר אביי לעיל טו' ע"א סנדל המסומר אסור לנעלו ומותר לטלטלו דמשמע דוקא טלטול ולא שלות ומביא ראיה ממתניתין דקתני אין משלחין דאביי אזיל לשיטתיה דהקשה לרב ששת הכא מזה הכלל וסובר דגם בתפילין אסור כפשט מתני' אבל רב ששת השיבו אחור ושתק ליה ודוק'.

## דף כא:

**מתני'** ב"ש אומרים לא יחם חמין וכו' אא"כ ראוים לשתיה, נ"ל דמיירי במים צוננים טפי וכשמחממים אותם נתייפו לשתיה וא"כ הוי לצורך אוכל נפש וה"ה אם ראוים בזה ללוש בהם מותר לחממם ועי' בתוס' ד"ה לא יחם ע"ש וה"ה אם מחמם אותם להמת קפא עי' בפרק ערבי פסחים קי"ט ע"א:

**שם בש"ס** איבעיא להו האי מדורה מאן קתני לה ד"ה היא ושני לב"ש וכו' קשה לי היכי סלקא דעתין לו' דברי הכל היא דהא טעמא דב"ש במים חמין משום דלא התיר הכתוב אלא אוכל נפש ולטעם זה גם מדורה נמי אסורה מה"ט, ואפשר לו' דהבעיין סובר שיש צד לו' דמדורה נמי דמיה לאוכל נפש דכמו שבהאוכל נהנה כל הגוף הכי נמי במדורה או דלמא הנאה הנכנסת כפנים הוא דמותר אבל לא הנאה הבאה מבחוץ להסיר את הנזק ולא להוסיף תועלת באדם כמדורה זו נמי ועי' הרע"ם בפי' המשניות ובתוס' יו"ט.

**שם רש"י** ד"ה לא יחם חמין לרחוץ וכו' ולא להבעיר אור בשביל רחיצה ע"כ הא דלא פי' משום מבשל כדאמרינן לעיל י"ב ע"א לוקה משום מבשל גיד עי' פרש"י שם. י"ל משום דהתנא קא' לא יחם משמע חמום בעלמא קאמר ולא בשול ובש"ס נמי מוכח מהבעיא דאיסורא דחמין משום הבערה.

**שם ד"ה** מדורה היסק גדול וכו' נ"ל דרש"י ק"ל כיון דאסיקנא בש"ס דמדורה ב"ה הוא דקאמרי לה ב"ה ולא ב"ש א"כ למה תני במתני' מדורה דהא מרישא דהתירו ב"ה להחם חמין ולהבעיר אור בשביל רחיצת גופו מוכח דמותר לעשות מדורה להתחמם כנגדה וכמו שפירש הוא זל' למעלה מזה, להפי' ' דמדורה דהכא אשמועי' דגם היסק גדול מותר. ועי"ל דס"ל לרש"י דסתם מדורה הוא היסק גדול.

**שם תוס'** ד"ה והמסתפק ממני וכו' בא"ד ולכך נראה ככיבוי וכו' צריך להבין דמשום דנר' ככיבוי אין לאסור כ"א מדרבנן ובברייתא קתני המסתפק חייב לכן נר' לו' דכוונת התוס' דמסתפק חייב משום התחלת כבוי דעושה מיד ולאלתר משום הכי מתחייב כשיכבה אח"כ בשבת הגם דאח"כ הוא לא עשה דבר אלא מאיליו כבה לא הוי אלא גרם כיבוי דכיון דמיד ולאלתר נראה כמכבה שהוכחש אוק הנר לכך אף דבזה לא מתחייב מפני שנראה כמכבה ולא מכבה ממש מ"מ כיון דעל ידי מעשיו דהשתא התחיל בכיבוי ובא לידי גמר אח"כ בשבת (לאפוקי אם היה סמוך לשקיעת החמה ולא נכבה עד שיצא השבת) דהוי כמכה חבירו ובאותה מכה נחלש ונחלה עד שמת מכח אותה מכה דחייב ה"נ דכוותה דהמסתפק חייב ודוק'. אח"כ ראיתי להרב קרבן נתנאל בסימן טוב' ס"ק נ"ג

דכתב וז"ל דע"כ צ"ל אף לדברי רבי' הא דקתני חייב היינו מכת מרדות כמ"ש התוס' דנראה ומחזי ככיבוי וכו' ע"ש.
**שם בא"ד** ומכאן יש להתיר קנדילא של שעוה גדולה לחתוך ממנו וכו' נ"ל דר"ל דחס עליה ולהכי חותכה לשנים. וקשה מה מועיל בתקנתו דזהו קלקלתו דכיון דחותכה באור הא השלהבת אוחזת בשני קצוותיה ונמצא מקלקל לא מתקן וצ"ל דחותכה אחר ההתבוננות נר' דלא שייך לו' כן דא"כ הא מתקן מנא וכדפריך בש"ס לקמן דף לב' ע"ש ע"ב צ"ל כתירוץ השני בגחלת ששורפת ואינה מדלקת ומבערת או דצריך לחלק קטן ולחלק גדול.

## דף כג.

**בש"ס** ורבה אמר על גבי חרס נמי אסור משום דקא מוליד ריחא ופירש רש"י בד"ה דקמוליד ריחא שנכנס בחרס שלא היה בו ריח ואסור מדרבנן שהמוליד דבר חדש קרוב הוא לעושה מלאכה חדשה ע"כ. נ"ל אע"פ דקי"ל כר"ש בדבר שאין מתכוין הכא אסור משום דהוי פסיק רישיה ואף דלית ליה הנאה מיניה וכסברת הרא"ש בפ' הבונה א'. וא"כ הכא משמע אפילו באיסור דרבנן כיון דפסיק אסור, וזה סותר למ"ש הר"ן בפ' המביא כדי יין לג' ע"ב גבי הא דאיתא התם כי הוינן בי רב יהודה הוה מפשח ויהב לן אלותא אלואתא אע"ג דחזיא לקתא דנרגא וחצינא ע"ש כתב הר"ן שם דלדעת חכמים דקי"ל כוותייהו דס"ל דזה וזה אין בו אלא משום שבות הכא דאינו מכוין כ"א לריחא אף דפסיק רישיה וראוי הוא לקתא דנרגא כיון דאיסירו מדרבנן מותר כי לא מכוין עי' למוהר"י עי"ש בחלק ב' בני יהודה סי' מ"ז דף קי"ו באותה פסקא ולא סוף דבר וכו'. וי"ל דהר"ן דכתב כן אליבא דרב יהודה דהוה מפשת להו אלותא אף דקא עביד כלי סובר הר"ן ז"ל כסברת רב יהודה היכא דאיסורא דרבנן כיון דאינו מכוין אף דפסיק רישיה מותר ואזיל לשיטתיה דהכא דהתיר רב יהודה לעשן על גבי חרס וטעמיה כיון דהוי שלא מתכוין באיסורא דרבנן אך דהוי פסיק רישיה מותר ורבה דפליג הכא על רב יהודה פליג התם נמי בהא דקא מפשח וס"ל דאפילו באיסורא דרבנן כי קא פסיק רישיה אסור וסוגיא דלקמן דקא' דלרבנן דקא אמרי התם פטור הכא מותר אתיא אליבא דרב יהודה דהכא ולא אליבא דרבה. ויש לישב סוגיא אף לרבה משום דהתם קאי בקוטם להריח בדבר קשה דלאו אוכל בהמה ובקטימה זו נא עביד כלי כלל דלא מחזי כעביד כלי אלא בקוטם לחצוץ בו שיניו אבל זה דקוטמו להריח לא עביד ולא מידי אלא דאשמועי' דלא גזרי' הא אטו הא. אבל הכא לרבה הא קחזינן דמוליד ריחא לכך אסור אף כי לא מכוין

דס"ל לרבה פסיק רישיה אסור אף באיסור דרבנן, והא דהוצרך הר"ן ז"ל שם להתיר משום דאיסורו הוא מדרבנן וכיון דלא מכוין מותר הוא משום דקאי אדרב יהודה דהוה מפשח להו אלותא וכו' וקא' בש"ס אע"ג דחזיא לקתא דנרגי וחציני דהיינו דראוי לעשות הימנו יד לקרדום וא"כ הא עביד כלי אף שאינו מכוין לזה מ"מ הא פסיק רישיה לכך הוצרך הר"ן לו' דס"ל לרב יהודה כיון דאין איסורו אלא מדרבנן כדקא' הש"ס התם דאין בו אלא משום שבות כיון דלא מכוין לזה מותר כמו שמתיר כאן רב יהודה על גבי כלי חרס וק"ל:

## דף כד.

**רש"י** ד"ה דמתנו לה להא דשמואל דאסר ספק מוכן ע"כ. נ"ל דהרגיש רש"י ז"ל הוא מדנקיט הש"ס דמתני לה משמע המאמר בעצמו דאמר שמואל במושלם דהיינו מאי דסליק מינה אמר רב יהודה אמר שמואל אין הלכה כר"ג זה המאמר גופיה קא' שמואל על הברייתא שמביא הש"ס ובש"ס לקמן לא קאמר הכי אלא החליף מאמר לאין הלכה ור"ג לר"י, ולפ"ז הוה ליה לש"ס לומר איכא דמתני לה הכי ואהא קאי דזה הלשון יסבול שפליג בלשון המאמר שאמר שמואל. לכך תריץ יתיב רש"י וכתב איכא דמתני לה לא קאי על המאמר אלא על נשוא המאמר שהוא ששמואל אסר ספק מוכן ועל נשוא מאמר זה אמר בש"ס איכא דמתני לה אהא וק"ל. עי"ל דלפי מ"ש המפרשים ז"ל דכוונת הש"ס הכא בחסורי מחסרא ספק מוכן וכו' ר"ל דתרתי קא' ר"ג דהיינו שהתיר ספק מוכן ועוד התיר מה שהביא לו נכרי אפילו צדה היום עי' בדבריהם. וא"כ מאמר שמואל אין הלכה כר"ג היינו בתרתי לפי לישנא קמא לזה בא רש"י ז"ל לפרש הכא באיכא דמתני לה פירוש להא דשמואל דאסר ספק מוכן דוקא ולא קאי אתרתי כלישנא קמא אלא אחדא דהיינו ספק מוכן דהא בברייתא לא הזכיר אלא ספק מוכן ועלה קאי שמואל.

## דף כד:

**ש"ס** שוחטין מן הנגרין אבל לא מן הרשתות ומן המכמורות וכו' ר"ש בן אלעזר אומר בא ומצאן מקולקלין מערב יו"ט בידוע שמערב יו"ט נצודו ומותרין וכו' אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"ש בא' וכו'. הנה הרמב"ם בחבורו בהלכות יו"ט בפ' ב' לא הביא הא דהרשב"א וכתב ה' המגיד דלא הוצרך הרמב"ם להביא דין זה משום דמילתא דפשיטא היא כיון דמצאן מקולקלין מעיו"ט ע"ש והרב פני יהושע בחידושיו תמה עליו דהא רשב"א הוצרך לו' דבר זה לאפוקי מתנא קמא דס"ל מן הרשתות וכו' לא ישחוט

דס"ל דספק נצוד היום ספק נצוד מאתמול הגם דבא מעיו"ט ומצאן מקולקלין מ"מ מידי ספיקא לא נפקא דשמא נתקלקל מחמת דבר אחר מעיו"ט אבל השתא הוא דנצודו ע"ש. ונר' ליישב דברי הרמב"ם ז"ל ע"פ מ"ש ה' המגיד דמילתא דפשיטא היא אלא דצריכין אנו לפרש לדעת הרמב"ם ז"ל פירוש הסוגיא שלא כפירש"י דפירש טעמא דתנא קמא דאסר מן הרשתות אפי' מצאן מקולקלין מעי"ט משום ספק צידה אלא טע' דתנא קמא משום דכל הרשתות הו"ל כעובדין של חול ועוד שנראה כשיטול היום מן הרשתות נראה לאינשי שנצודו היום ולכך אסר מן הרשתות אפי' ראה שנתקלקלו מאתמול וראה בתוכם חיות או עופות ונחתמו ונסתמו הרשתות ולא נשאר בהם מקום שיכנסו עוד בו אפי"ה קא פסיק ותני מן הרשתות לא ומשמע דבכל אופן שיון שנוטל עכשיו ביו"ט מן הרשתות נר' כמו שפורסם היום ונצודו היום ולכך אסר ולהכי לא הוצרך הרמב"ם להביא דין זה משוה דכבר הביא לנו לשון המשנה דמצודות חיה ועוף לא יטול אלא אם כן יודע שנצודו מעיו"ט וא"כ הא לא חס להא דת"ק דאסר מן הרשתות אפי' ידוע שנתקלקלו מעיו"ט ולהכי לא הוצרך להביא דין זה דבא ומצאן מקולקלין דמדינא דמתניתין שמעי' לה וק"ל.

## דף כו:

**ש"ס** בעי מיניה הלל מרבא יש מוקצה שבת וכו' אותיביה ושוין וכו' ואמאי נימא וכו'. יש להתבונן בזה מאי קא פריך אי לר"ש לדעת רש"י דס"ל דבבכור נמי ס"ל לר"ש דלית ביה מוקצה עי' תוס' ד"ה בכור שנפל לבור כה' ע"ב א"כ ליה ליה מוקצה ואי לר"י הא ר' יהודה סבר רואין מומין בי"ט אי ליה ליה מוקצה כגון שנפל ביה מום קבוע מעי"ט אלא שלא הראהו לחכם עד ליו"ט והיינו רישא דמתני' ירד מומחה וכו' משום דדעתיה עילויה מאתמול שיראהו חכם למחר ויראה אם הוא קבוע באמת ומשום הכי ליה ביה מוקצה והכא נמי מעולם לא אקצי דעתיה מיניה דמאתמול מוכן אגב אמו והיום שנולד מומו עמו והוא קבוע והיה בדעתו מיד ולאלתר להראותו לחכם היום ולא אסח דעתיה מיניה כיון דס"ל לר"י רואין מומין בי"ט. ונ"ל ליישב דהנה מצינו לרבא דסבר כר"י בענין מוקצה וכדסבר הכא לדעת רש"י כמ"ש לקמן לג' ע"א דרש רבא אשה לא תכנס לדיר העצים ליטול מהן אוד ע"ש בש"ס דמסיק הכי דרבא כר"י ס"ל ולקמן זך' ע"א אמרינן דמסתברא כר"ש דקתני לה בברייתא כל' חכמים. ולפ"ז פריך ליה שפיר הכא לרבא ור"ל כיון דס"ל לרבא באיסור מוקצה כר"י וקי"ל כר"ש דאין רואין בי"ט וכברייתא דר' אושעיא דסברא דלר"ש אפילו נולד ומומו עמו אין מבקרין אותו לכתחי' וקי"ל כהא

דשוין שזה מן המוכן שאם בקרו מבוקר ואמאי הא הו"ל מוקצה וק"ל. ואין לתרץ ולו' דהא דשוין שזה מן המוכן שאם נולד ומומו עמו שזה מן וכו' איירי של ראו אותו הבעלים בשעת לידה דהיינו שלא השגיחו בו בשעת לידה וע"כ הא אסחו דעתייהו מניה ולא דמי לאם היה בו מום מאתמול דא"כ למה הוצרך לו' דיתבי דייני התם יתרץ ליה דהכא במאי עסקינן בשראוהו הבעלים בשעת לידה אלא ודאי שאין זה כלום ודוק':

**אלא** דבאמת עדיין צריכין אנו למודעי כיון דהאי מוקצה הוא משום דאין רואין מומין שהוא איסור דרבנן א"כ הו"ל כאיסור טבל דרבנן הוא דאמרו אין מגביהין תומ' ביו"ט וקי"ל בטבל שאם עבר ותיקנו מתוקן אע"פ שבין השמשות היה טבל ולא חזי אפי"ה קי"ל אם עבר ותיקנו מתוקן כדלקמן לד' ע"ב והכי כתב רש"י לקמן לא' ע"ב אמתני' דבית שנפחת נוטל ממקום הפחת וז"ל ד"ה נוטל ממקום הפחת ולא אמרי' מוקצין מחמת איסור הן דאין יכול לפחות בי"ט ואסח דעתי' מנייהו דכיון דלא הוו פחיתתו איסורא דאורייתא כדמוקמינן לה באוירא דלבני לאו מוקצה נינהו כדאמר גבי טבל בשלהי פרקין לד' ע"ב שהוא מוכן אצל שבת שאם עבר ותיקנו מתוקן ע"כ ע"ש וא"כ ה"נ דכוותה אח"ך ראיתי שהקשו כן תוס' ישנים בשבת מו' ע"ב ע"ש שתרצו דכיון דראית מומין תליא בחכם ולא בעם הארץ א"כ אסח דעתיה מניה לגמרי דמי יימר דמזדקק חכם לראות ביו"ט מומין כיון דקי"ל דאין רואין מומין ביו"ט דבר רחוק שחכם יעבור על דברי רז"ל אבל בטבל דלא תליא תקנתו בחכם אלא במאן דיהו יאמר אפשר דיתרמי מי שיתקנו ולכך לא הוי מוקצה כן מכוון מדבריהם שם ע"ש בתוס' ר"ה התם אי לא מזדקק ליה חכם וכו' אחר דבריהם בדבור הנז' כתבו תוס' ישנים מה שכתבנו לעיל ע"ש פה המדבר קטינא עריך הוא הצעיר דוד הכהן י"ץ:

## דף לב.

**בש"ס** ואין עושין פחמין פשיטא למאי חזו לא צריכא וכו' הנה קושית למאי חזו קשה ההתוך דהא חזו לאפות ולבשל דבר שהוא צריך אוכל נפש ואפשר לו' דהכי קשיא ליה דמדקאמר התנא ואין עושין פחמין ביו"ט ולא קאמר אין מכבין או אין מכבין גחלת לעשותו פחם משמע דבא לו' לאסור עשיית הפחמים המרובין כדרך עושו פחמין שבונין גת של עצים כעין גת גדולה של חתיכות עצים ובונין אותה ושולחין אח הבערה ובוערת בגת ובא לאסור אפי' יהיה האופן בלא כסוי נעשים פחמים אסור משום תיקון כלי עצים דמעיקרא ועכשיו נעשים פחמים כמ"ש רש"י ע"ש וכל תיקון פחמים כה"ג דרכם לעשות הרבה למכור לבני הטור לכל דבר הצריך להם ולהכי פריך פשיטא למאי חזו וכו':

## דף לד.

**בש"ס** תניא אחד מביא את האור וכו' ואחד שופת את הקדירה כולן חייבים וכו' הכא בקדירה חדשה עסקינן שנותנה על האור לחסמה ועי' פי' רשי' דף לב' ע"א ד"ה משיצרפו הנה מהכא משמ' דצרוף כלי חייבים עליו בשבת וקשה לי דביומא לד' ע"ב מסיק הש"ס דצירוף דרבנן הוא עוד קשה דהתם משמע כיון שמדרבנן הוא כי לא מכוין אפי' לרי' מותר והכא אסרינן ללבן הרעפים לצלות בהם כדקתני מתני' וכן אפי' לשפות הקדירה על האש והיא ריקנית קודם שמביא המים עיין תוס' ר"ה הכא בקדירא חדשה דף לד' ע"א ולפי מה שראיתי להתו' ס' שם ביומא בד"ה הני מילי באיסורא דאורייתא שכתבו דדוקא בעששיות צירופן מדרבנן שאינם כלים וכו' אבל דבר שהוא כלי וצירוף שלו הוא גמר מלאכתו הוי דאורייתא אתי שפיר אבל לפי' ר"י שם דפירש דבכל התורה כולה ס"ל לר"י אסור שאין מתכוין במתכוין אסור תורה. אלא דבשבת משום דכתיב ביה מלאכת מחשבת בעינן שיחשב לעשות המלאכה שהוא עושה הילכך צירוף דהתם דעששיות ביום הכפורים הוו כי לא מתכוין כרבנן ואין שבות במקדש ע"ש ולפי פירושו קשה מהא דאחד שופת הקדירה שחייב בשבת אע"פ כי לא מכוין אלא לביטול ולא לצירוף ויש לומר דהכא נמי מידי שפת אותה ריקנית על האש לצרפה נתכוון עי"ל דלפי מה שאסיקו התוס' שם דצירוף עששיות לא פסיק רישיה אתי שפיר דבקדירה פסיק רישיה ע"ש שהאריכו למעניתם.

**תם ונשל"ם ספר קרן לדוד**